

28ste ZITTING. — 4 JUNIJ.

Mededeeling van ingekomen stukken. — Verslagen uitgebragt door de Commissie van Verzoekschriften.

28ste ZITTING.

ZITTING VAN DINGSdag 4 JUNIJ.

(GEOPEND TEN 11 URE.)

Ingekomen: adressen. — Verslagen uitgebragt door de Commissie voor de Verzoekschriften. — Beraadslaging over en aanneming van het wetsontwerp op het regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

Voorzitter: de heer **de Vos van Steenwijk**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 35 leden, te weten de heeren:

van Akerlaken, Blussé, Schot, de Sitter, Dumbar, van Rhemen van Rhemenshuizen, Coenen, van Aylva van Pallandt, van Rijckevorsel, Duymaer van Twist, Prins, Vos de Wael, de Raadt, van Eysinga, van Vollenhoven, Pické, Smitz, Teding van Berkhout, Thooft, van Sasse van Ysselt, Hengst, Borsius, Beerenbroek, Pincoffs, Hein, Smit, Geertsema, du Marchie van Voorthuysen, Huydecoper van Maarsseveen, de Villers de Pité, Viruly, Stork, Michiels van Kessenich en Buchner;

en de heeren Ministers van Finantien, van Binnenlandsche Zaken en van Kolonien.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter** deelt mede dat zijn ingekomen de navolgende adressen, alle houdende bezwaren tegen het wetsontwerp op het regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie, als:

van J. Cornelder en 326 anderen te 'sGravenhage;
van S. van Velzen te Kampen;
van T. van den Boogaard en 292 anderen te Venray; en
van graaf Wolff Metternig en 73 anderen te Arcen en Velden.

Deze adressen zijn reeds verzonden naar de Commissie voor de Verzoekschriften.

De Commissie voor de Verzoekschriften brengt het navolgende verslag uit:

De heer **Smitz**, lid der Commissie:

In handen uwer Commissie zijn gesteld de navolgende verzoekschriften alle houdende bezwaren tegen het wetsontwerp op het regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie, als:

a. van J. Cornelder en 326 anderen te 'sGravenhage;
b. van S. van Velzen te Kampen;
c. van T. van den Boogaard en 292 anderen te Venray; en
d. van graaf Wolff Metternig en 73 anderen te Arcen en Velden.

De adressanten sub *a* beschouwen de voorgestelde belasting als in hooge mate impopulair en immoreel in hare gevolgen;

die sub *b* wijst op de door anderen reeds aangewezen bezwaren; en

die sub *c* en *d* noemen de voorgestelde belasting onregtvaardig, omdat zij ongelijkmatig zal drukken, als treffende zij voornamelijk den grondbezitter, terwijl door en houder van effecten en andere roerende zaken de deur open staat tot ontduiking.

Uwe Commissie heeft de eer voor te stellen deze adressen, welke op een aanhangig wetsontwerp betrekking hebben, neder te leggen ter griffie, ter inzage voor de leden.

De Vergadering vereenigt zich met de voorgestelde conclusie.

Aan de orde is de behandeling van het WETSONTWERP OP HET REGT VAN SUCCESSIE EN VAN OVERGANG BIJ OVERLIJDEN IN DE REGTE LINIE.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **van Akerlaken**: Bij de beoordeeling van dit wetsontwerp bepaal ik mij uitsluitend bij het onderwerp der wet, een onderwerp van zuivere *Staatsöconomie*, en laat alle nevenbeschouwingen, inzonderheid die van politieke aard, daar buiten.

Mijns inziens heeft de politieke rigting van dit Kabinet of dezen Minister met deze wet niets te maken. Mogt van zoo iets sprake zijn, dan had dit bij de behandeling der leeningwet behooren te geschieden.

Het door den Minister op den voorgrond gestelde beginsel, om geene vermeerdering van uitgaven aan te vragen, tenzij daarmede gepaard ga eene vermeerdering van daartegenoverstaande inkomsten, beaam ik volkomen.

Ik wenschte dat er vroeger altijd op die wijze gehandeld ware, en hoop dat voortaan steeds deze weg moge worden gevolgd.

Maar tegen het door den Minister voorgestelde middel tot vermeerdering der inkomsten heb ik bezwaar.

Ik ben steeds een groot tegenstander eener belasting op de successie in de regte lijn geweest. Ik heb die steeds beschouwd als de meest onaangename, meest impopulaire van alle belastingen; en sedert, na al wat ik daaromtrent

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

gehoord en gelezen heb, is mijn gevoelen niet het minst geschokt of veranderd geworden. — Veel min dat ik tot de bekeerlingen zou behooren, is mijne afkeer van deze belasting en mijne overtuiging der groote bezwaren daaraan verbonden, veeleer bevestigd.

Zal ik nu de gronden daarvoor in het breede ontwikkelen? Geenszins. — Dit zou eene overbodige, tijdroovende, ondankbare taak zijn. —

Het onderwerp is uitgeput. Veel nieuws valt daarover niet te vermelden.

Het gevoelen nopens deze wet, zoo der voor- als der tegenstanders, is, naar mij voorkomt, helder en duidelijk in het Voorloopig Verslag dezer Kamer ontwikkeld, en, mogt dit niet voldoende zijn, men zou zich aan de gehouden beraadslagingen in de Tweede Kamer gerust kunnen gedragen.

Evenwel, voor hem die zich met een aangeboden wetsontwerp niet kan vereenigen, bestaat er eenige aanleiding om de door hem uit te brengen stem iets nader toe te lichten, zoowel beleefdheidshalve ten aanzien van den betrokken Minister, als om rekenschap te geven der motiven die hem tot deze handeling leiden.

Daarom, Mijnheer de President! zij eene beknopte aanstippling mijner hoofdbezwaren tegen deze wet mij vergund. Die hoofdbezwaren zijn de drie bekende:

1. Deze wet is eene *kapitaalsbelasting*.
2. Zij drukt hoofdzakelijk op het onroerend goed.
3. Zij treft het familieleven en wordt daardoor drukkend en grievend voor de ingezetenen van den Staat.

Van andere bezwaren, bv. dat zij aanleiding zal geven tot ontduiking, bevordering van misdrijf en zedeloosheid dat de uitkomst aan de verwachting niet zal beantwoorden, zal ik niet spreken. — 't Zijn alleen deze drie punten, waarbij ik mij zeer kort wensch te bepalen:

1°. De belasting drukt het kapitaal.

Is zoolanige belasting in het algemeen wenschelijk? — Ik betwijfel dit zeer, want daardoor wordt het kapitaal zelve aangetast en verminderd en de kapitaalsformatie belemmerd.

Daarom verdienen belastingen op de inkomsten en de vertering, ja zelfs indirecte belastingen, de voorkeur.

Maar, zegt men, deze belasting bestaat reeds in de zijlinie. Over de vergelijking daarmede straks een enkel woord. Maar zoo er nu reeds eene belasting bestaat die het kapitaal treft, mag dit aanleiding geven, om dat kwaad in uitgebreider omvang te vermeerderen?

En dit kwaad zal ontzettend aanwassen en toenemen, bijaldien de denkbeelden en plannen mogten veld winnen en toegepast worden van die Staatsoekonomen, die voor de toekomst een belastingstelsel in dit land begeeren, waarbij het *inkomen* een bron van belasting zal worden voor de gemeenten en het *vermogen* een bron van belasting voor den Staat.

Mogt dit gebeuren en aan deze plannen gevolg worden gegeven, Mijnheer de President, het zou niet alleen verdelijkelijk voor het kapitaal maar ook noodlottig voor 's lands *crediet* zijn, want naar mate het kapitaal rijst of daalt, vermeerderd of vermindert ook het *crediet*.

Ik zou het niet kunnen gelooven, ware het niet uitgesproken en gedrukt, dat dit zoo even aangehaalde stelsel ook het stelsel zou zijn van dezen Minister, althans op diens weg zou liggen.

Mogt dit inderdaad zoo zijn, dan geef ik nu reeds den Minister de verzekering, dat ik hem op dezen weg niet zal volgen.

2°. Deze belasting drukt hoofdzakelijk op het onroerend goed.

Natuurlijk; — want de levering of opdracht van onroerend goed, geschiedt door de overschrijving der acten in de openbare registers.

Zulks kan worden nagegaan en gecontroleerd; maar de levering van roerende zaken geschiedt door de enkele overgave. Dit kan mitsdien niet worden gecontroleerd.

Van de eerste zal dus steeds het regt moeten worden betaald. De laatste zullen daarvan veelal worden of kunnen worden vrijgesteld.

En het bezwaar voor het vaste goed wordt te grooter,

nu bij deze wet *de inbreng* niet wordt belast. — Hetgeen de kinderen van hunne ouders ontvangen en aan inbreng onderworpen is, bestaat doorgaans in geld of andere roerende zaken. Daarvan zal voortaan *niets* worden betaald. — Maar bijaldien een vader aan zijn zoon een stuk land tegen betaling door dezen voor een daartoe vastgestelden prijs legateert, 't geen vooral in den boerenstand zeer dikwijls geschiedt, dan zal deze zoon daarvan belasting moeten betalen.

Ook zal mede niets verschuldigd zijn, wanneer nog vóór het sterven van een der ouders, al het roerend goed door dezen tusschen de kinderen is verdeeld.

Ten aanzien der onroerende goederen kan zulks niet geschieden, tenzij vergezeld van belangrijke kosten.

Mitsdien treft deze belasting hoofdzakelijk het vaste goed.

3°. Deze belasting dringt in het familieleven en wordt daardoor voor hem die haar betalen moet, drukkend en grievend.

Ik beweer niet dat de kinderen een soort van *codominium* hebben in de goederen hunner ouders, dat zij als 't ware daarvan mede-eigenaren zouden zijn; maar ik beweer dat de kinderen daarop zeker regt kunnen doen gelden.

Dat regt berust op het *natuurregt*, op zeker *sociaal* regt. Het is gegrond op de innige, natuurlijke betrekking tusschen ouders en kinderen.

Daarom spraken wij toen wij kinderen waren, bijaldien het het goed onzer ouders betrof, van *ons* huis, *onzen* tuin, *ons* rijtuig, *ons* paard, en doen onze kinderen dit wederkeurig, wanneer het eigenlijk niet hun, maar *ons* goed betreft.

Maar dit regt is ook uitdrukkelijk in onze wetgeving gehandhaafd.

Het Burgerlijk Wetboek kent de legitime portie, zoo aan de kinderen als aan de ouders toe.

Dat wettig erfdeel is bij de wet erkend en gehandhaafd. Eene beschikking daarover is niet geoorloofd.

En ook datzelfde regt word erkend in de strafwetgeving. Art. 380 Code Pénal kent geen diefstal tusschen personen, elkander in de opgaande of nederdalende linie bestaande.

Nu is wel aangevoerd: dit onderwerp is geen onderwerp van privaat burgerlijk regt, maar van staatsregt. Daarop zijn de beginselen van het burgerlijk regt niet toepasselijk.

Ik antwoord: Het staatsregt behoort rekening te houden met de beginselen van dat privaatrecht. Het behoort *vooral* te letten op de zeden, gewoonten en begrippen van het volk dat het geldt; wordt dit verwaarloosd of verzuimd, of is de Staatswet daarmede in strijd, dan deugt eene zoodanige Staatswet niet.

Ook zegge men niet: het regt bestaat reeds in de zijlinie en moet nu op de regte lijn worden toegepast.

Erfst men in de zijlinie, dan is dit eene toevallige bate, eene aanwinst waarop men niet heeft kunnen rekenen.

De erfster had de vrijheid om op elke andere wijze over zijn goed te beschikken.

In de regte lijn kan dat *niet*. Daarin treedt men regtens op.

Men heeft wel eens gesproken van het hatelijke en inquisitoriale eener inkomstenbelasting. Met levendige kleuren is herhaaldelijk gewezen op de omstandigheid, dat daardoor werd gescruteerd in de bezittingen der belastingsschuldigen, en de openbaarmaking der fortuinen.

Doch hier is het nog veel erger. Deze wet vordert geene openbaarmaking van iemands inkomsten, maar van het kapitaal, van de geheele nalatenschap, van de intiemste verhouding tusschen ouders en kinderen, van al hetgeen er staande het leven tusschen ouders en kinderen is geschied.

En terwijl er bij eene inkomstenbelasting alleen sprake kan zijn van een onderzoek naar het vermogen, bijaldien met de aangifte geen genoegen wordt genomen, bij deze belastingwet moet men het geheele vermogen openbaren, moet men met alles voor den dag komen. En dat in de droevigste tijdperken des levens, wanneer de kinderen hunne ouders, of de ouders hunne kinderen hebben verloren.

De ontwerper dezer wet is van dit bezwaar doordrongen geweest; van daar de ruimte der vrijstellingen in de wet opgenomen.

Een gedeelte der natie zal *niets* betalen. Op dat gedeelte

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

van het volk, al erft het, mits het door de wet gestelde bedrag niet overschrijdende, zal deze wet *niet* drukken. Dat geleelte zal bevrijd zijn van al den last, van al de vormen door de meervermogenen in acht te nemen, en dat in een tijd van bittere rouw en droefenis.

Maar mag dat, Mijnheer de President?

Zijn de meervermogenen in den regel zooveel gevoel-loozer, dan zij die met minder aardsche goederen zijn gezegend?

Is de familieband tusschen ouders en kinderen van meervermogenen minder sterk dan bij anderen?

Moet en mag deze wet hoofdzakelijk op de meervermogenen drukken?

En dat niet alleen op hun *vermogen* maar in *hunne dierbaarste belangen*.

De vraag is geoorloofd. Is zoodanige bepaling niet in strijd met art. 172 der Grondwet, en wordt hierdoor niet een verboden privilege gewettigd?

't Zijn hoofdzakelijk *deze* bezwaren, inzonderheid het laatste, dat mij zal beletten mijne stem aan deze wet te geven.

Gaarne had ik met den Minister tot het in stand brengen van een ander middel medegewerkt.

Zal ik die middelen aangeven?

Neen, het ligt minder op onzen weg. Deze Kamer heeft het regt van initiatief niet. Maar vele middelen zijn zeker aanwezig, en menig project zal in het Ministerieel Archief wel zijn te vinden, dat ook voor dezen tijd zijne bruikbaarheid niet heeft verloren.

De heer **Vos de Wael**: Mijnheer de President! Aan art. 28 der successiewet van 1859 wordt bij art. 4 van dit wetsontwerp een nieuw lid toegevoegd; overigens wordt het onveranderd behouden. Dat art. 28 luidt:

» Binnen eene maand na de aangifte moeten de aangevers van eenen boedel van een ingezetenen des Rijks, *elk naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid*, in persoon, voor den kantouregistere hunner woonplaats of voor dien der laatste woonplaats van den overledene den volgenden eed (verklaring) afleggen.

» Ik zweer (verklaar) dat ik in gemoede vermeen dat ik bij de door mij gedane aangifte van hetgeen door het overlijden van N. N. wordt geërfd of verkregen, niets heb verzwegen, wat daartoe behoort», enz. enz.

De Minister wil dus de eedsaflegging » elk naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid », bij deze herziening behouden. Toch heeft hij gezien dat bij de wet op de beëdigde vertalers het tegenovergestelde beginsel bij de wetgevende magt heeft gezweigd, niet door stilzwijgende ommissie, zoo als bij sommige vroegere wetten, maar bij principiele uitspraak.

De geheele eedsquaestie is door die principiele uitspraak der wetgeving in de volheid harer magt, ontworpen en uit hare voegen geraakt.

Uit art. 3 der vertalerswet zijn de woorden » naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid » door amendement geschrapt.

De vertalers hebben alzoo volkomen vrijheid om hunne godsdienstige gezindheid buiten rekening te laten, en kunnen naar verkiezing eenen eed doen of eene simpele belofte.

In het Eindverslag van de Eerste Kamer over die wet kunnen zij lezen: » dat het aan het goedvinden van den vertaler zal worden overgelaten om een eed of wel eene belofte af te leggen ».

Men behoeft niet te vragen waaraan zij de voorkeur zullen geven.

Naar aanleiding van die wet heeft in de Tweede Kamer eene belangrijke discussie over den eed en de verklaring of belofte plaats gevonden bij de behandeling dezer nieuwe successiewet. Zij is u allen bekend. Onderscheidene sprekers deden de bekende pertinente vraag, thans ook van wege alle afdelingen dezer Kamer in ons Verslag opgenomen: Zal het iedereen vrijstaan, bij de aangifte van successie den eed te weigeren, maar wel af te leggen de verklaring, of moet men, om met eene verklaring te kunnen volstaan,

bewijzen lid te zijn van het Doopsgezind kerkgenootschap?

De Minister gaf daarop een antwoord waardoor geen der vragers voldaan was.

Het door ons verkregen antwoord is duidelijker. » De Regering zou ongaarne beslissen dat alléén hij die bewijst tot eene Doopsgezinde gemeente te behooren, ter zake van gemoedsbezwaar tegen den eed, met de verklaring, die aan den eed gelijk staat, volstaan kan.

De Regering is alzoo van oordeel, dat ook anderen, dan zij die tot eene Doopsgezinde gemeente behooren met de verklaring, die aan den eed gelijk staat, volstaan kunnen.

Deze uiting sluit zeer goed op de door den Minister van Financien in de Tweede Kamer gedane confessie (*Bijblad*, bladz. 887, 11): » of in de gevallen van bezwaar tegen den eed altijd gevraagd wordt naar overlegging van het bewijs van lidmaatschap van het Mennonieten-kerkgenootschap, DAARVOOR KAN IK NIET INSTAAN ».

Alzoo: 1°. een ieder is vrij, volgens het stelsel der Regering; 2°. de praktijk is van dezelfde meening: zij handhaaft de vrijheid van keuze tusschen eed en belofte of verklaring. Dat ligt in de woorden: » *ik sta er niet voor in* »; en 3°. voeg ik er bij: het kan ook niet anders; want, gelijk de heer van Houten in de Tweede Kamer (11, bladz. 886), gezegd heeft: » waar is er eenige tekst van eene wet, die aanwijst, dat men de vrijheid tot het afleggen eener belofte uitsluitend aan Doopsgezinden heeft gegeven? Het is de praktijk geweest, maar deze heeft nooit op den tekst eener wet gerust. Men heeft de overtuiging geëerbiedigd van de leden der Doopsgezinde gemeente, maar *in onze gemeente bestaat geenerlei geloofsformule*, die omtrent dit punt de eenheid van overtuiging verplichtend zou maken voor alle leden. Men kan dus ten aanzien der Doopsgezinden uitsluitend hunne individuele overtuiging op het oog hebben gehad.

Dit alles is duidelijk; en uit de Memorie van Antwoord weten we dan nu met zekerheid hoe het met de zaak staat. Ook hem die niet tot de Doopsgezinde gemeente behoort zal het vrijstaan de verklaring af te leggen in plaats van den eed.

Deze beslissing, Mijnheer de Voorzitter, is van ver uitziende gevolgen. Vooreerst is het te voorzien dat, gaande deze wet bij ons door, er in het vervolg eene menigte zoodanige » verklaringen », in plaats van » eeden », zullen worden afgelegd. Verder is het mijns inziens te vreezen dat het peil waarop die verklaringen in de algemeene schatting staan eerlang zal dalen en eene depreciatie er van niet zal uitblijven.

De heer Minister zal dat betwisten omdat:

1°. de gevolgen die de administratie toekent aan valsche verklaringen en valsche eeden, voor beide volkomen dezelfde zijn;

2°. ook afgezien van alle poenale sanctie, » de natie », zeide de Minister in de andere Kamer, » bestaat voor mij nog niet alleen uit leugenaars en bedriegers, die alleen door de vordering van den eed tot hun pligt kunnen gebragt worden ».

Het eerste is volkomen waar; de gevolgen van valsche verklaringen en van valsche eeden zijn dezelfde.

De tweede stelling zal, vrees ik, den Minister en ons vrij wat teleurstellingen bereiden. Zeker, wij geven den Minister gaarne toe dat de natie niet alleen bestaat uit » leugenaars en bedriegers »; maar Zijne Excellentie zal op zijne beurt wel willen toegeven dat ons volk, evenmin als elk ander volk, van dat soort lieden dan toch op verre na niet geheel vrij is.

Er is nog iets anders. De in de Memorie van Beantwoording in uitzigt gestelde vrijdom van eed zweren, komt, behalve aan de » leugenaars en bedriegers », ook aan de ongeloofigen ten goede. De toepassing der wet zal er des te gebrekkiger door worden.

Ook voor den ongeloofige, den godloochenaar, was de eed een houvast, zelfs *in foro interno*. Wel is waar, hij geloof niet aan God, maar de vrees voor de straffende hand Gods blijft hem, bewust of onbewust, zijn leven lang bij; en zoo zal ook de godloochenaar, indien hij aan de waarheid te kort wil doen (want dat is de casus positie),

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

ligter daartoe zich zelven verleiden, wanneer hij slechts eene simpele verklaring, dan wanneer hij onder aanroeping van Gods aanbiddelijken naam eenen eed moet zweren.

Ten bewijze daarvan strekke de beruchte atheïst Proudhon, die in een zijner geschriften, bij een zijner hevigste uitvallen tegen God en godsdienst, maar dan ook in al de opregtheid zijner woede, zich de treurige bekentenis laat ontvallen: » Dieu est le spectre de ma conscience! »

Wat waar is van Proudhon, den godloochenaar bij uitnemendheid, zal ook zonder twijfel bij zijns gelijken het geval zijn. De vrees voor God, ook tegen wil en dank, blijft hun bij tot in den dood. En het is daarom dat zij zullen verkiezen den God, dien zij loochenen, maar onder wiens magt zij zich steeds gevoelen, te ignoreren en Hem buiten spel te laten. Proudhon zelf heeft het voor hen gezegd: Dieu est le spectre de leur conscience! Daarom zullen zij, wanneer ze er kans toe zien, in den regel gemoedsbezwaren hebben en boven den eed, met aanroeping van Gods naam, de voorkeur geven aan de simpele onbeëdigde verklaring.

Intusschen, dit is nu eenmaal zoo. Ook het gemoedsbezwaar van den ongeloovige zal worden geadmitteerd. Is dit echter zoo, dan zal het aantal verklaringen zeer verminderd worden, en er zullen, gelijk de heer Verniers van der Loeff in de Tweede Kamer voorspeld heeft, geheele streken van ons land zijn, waar geen eed voor de successie zal worden afgelegd, omdat men met eene simpele, onbeëdigde verklaring zal kunnen volstaan. De verklaringen zullen dien ten gevolge gedepteerd worden, en haar peil zal dalen tot het peil der antwoorden op de beschrijvingsbiljetten voor de personele belasting en tot het peil der aangiften op de grenzen voor de douane. Wij allen, Mijnheer de President, zijn gewoon dit naar waarheid te doen. Maar dit neemt niet weg, dat wij allen weten hoeveel er, gelijk men het in het dagelijksche leven noemt, gesmokkeld wordt.

Na dit alles gaat het niet aan, het geloovige deel der bevolking een eed te blijven opdringen, waarvan men de »leugenaars en bedriegers" en de godloochenaars vrijstelt. Voor zonen van hetzelfde vaderland geldt het spreekwoord: gelijke monniken, gelijke kappen. Geeft men anderen de vrije keuze: goed. Maar: *hanc veniam petimusque damusque vicissim*.

Om deze redenen, Mijnheer de Voorzitter, omdat deze wet niet geeft gelijk regt voor allen, en omdat, ten gevolge dezer ongelijkheid, de erfgenamen van hypotheeken en vaste goederen het gelag zullen moeten betalen, daarom zal ik aan dit gebrekkig uitgewerkt en onrijp wetsontwerp mijne goedkeuring niet kunnen schenken.

De heer **Geertsema**: Toen door de vorige Regering een wetsontwerp op het regt van successie in de regte lijn werd voorgesteld, dacht ik dadelijk daaraan mijne stem niet te kunnen geven. Zal ik het doen nu het komt van eene liberale Regering, van een ministerie van mijne rigting? Mag men zich bij de beoordeeling van dit wetsontwerp laten leiden door beginselen, die gaandeweg in den lande uitbreiding verkrijgen, beginselen, waarvoor men onlangs in Duitschland een zoogenaamde roode wet heeft noodig geacht, maar die in den Duitschen Rijkslag geen bijval konde vinden en door de Regering werd teruggenomen? Altijd gewoon zaken maar geen personen te beoordeelen en niet te vragen van waar het voorstel komt, zal ik trachten mij daaraan te houden zoolang ik de eer zal hebben om deze plaats te bezetten. Politieke beginselen, politieke rigtingen hebben bij mij veel waarde, maar moraliteit en eerlijkheid in het maatschappelijk leven staan bij mij hooger. Dit wetsontwerp zal daartoe niet medewerken. Het is toch mijne innerlijke overtuiging dat deze belasting zal zijn eene gehate belasting bij uitnemendheid. Nu weet ik wel dat alle belastingen min of meer onaangenaam zijn, maar het geld moet er zijn. Maar een eerste vereischte van een goed belastingstelsel is dat de druk der belastingen zoo veel mogelijk gelijkelijk draagt. Dit zal met dit wetsontwerp niet het geval zijn. Dit wetsontwerp zal aanleiding geven tot vele ontduikingen, tot meened. Ook bij mij weegt zwaar het vexatoire der belasting, gevaar voor valsche eeden, open-

baarmaking van familiegeheim en crediet. Maar ik zal dit alles niet herhalen, want het is reeds uitvoerig uiteengezet door den eersten geachten spreker. Vele bezitters van roerende goederen en effecten zullen niet of zeer weinig worden getroffen. De eed toch heeft niet meer die beteekenis en die gemoedelijke waarde als voorheen. Ook de Minister schijnt wel eenigermate van die meening te zijn; hij beroept zich op de Hollandsche trouw en eerlijkheid. Hij zeide in de Tweede Kamer: » De eed is de éénige houvast, zegt men. Neen, niet de eed, maar de Hollandsche eerlijkheid is de houvast, en waar die Hollandsche eerlijkheid geroepen wordt, met of zonder eed zich uit te spreken, daar ben ik voor het gevaar loopen van die eerlijkheid geen oogenblik beducht. Er zijn twee goede eigenschappen, die ons volk onderscheiden. Op het gevaar af op nieuw het verwijt te moeten hooren dat ik het Nederlandsche volk en de Nederlandsche toestanden te hoog stel, wil ik die twee eigenschappen noemen, die ons onderscheiden en ons onderscheiden hebben zoolang wij een zelfstandig volksbestaan hebben gekend. Zij zijn » eene groote mate van gezond verstand en eene groote mate van gevoel van regt. »

Omtrent verschillende zaken zijn vaak tweeërlei beschouwingen: eene theoretische en eene praktische; ik houd veel van de laatste, doch wil niet trachten, al kon ik het ook, den Minister iets van zijne illusien te ontnemen, hoewel die voor mij weinig of geene praktische waarde hebben.

De heer Godefroi wilde den meened straffen en zeide:

» Mogt die verwachting van den geachten spreker verwezenlijkt worden, welnu, dan zal ook de tijd gekomen zijn, om er voor te zorgen dat de straffende hand der wet hen treffe, die zich niet ontzien hun land te bestelen en dien diefstal door meened te bedekken. »

Die woorden van een man als de heer Godefroi moesten indruk maken, maar ze leiden mij toch tot de vraag: hoe wil men den meened ontdekken? Worden dan nu geene valsche verklaringen gedaan in gewone getuigenverhooren? En worden die steeds gestraft? Men vergete toch niet dat de eed hier wordt gesteld tegenover de beurs; en welke zullen de gevolgen zijn? De eerlijke, gemoedelijke man zal betalen voor hem die het met den eed zoo naauw niet neemt. De druk dezer belasting zal onregelmatig zijn: de grondbezitters zullen in hun gansche vermogen worden getroffen, en de effectenhouders zullen op allerlei middelen bedacht zijn om deze belasting te ontduiken. Roerende goederen, effecten, kapitalen in portefeuille en handelskapitalen zullen zeer weinig, onroerende goederen, voor ieder zichtbaar en alleen kunnende overgaan door eene acte, zullen bijna alles betalen.

Ik wil hier eenige regels uit ons Voorloopig Verslag voorlezen, waarmede ik mij volkomen kan vereenigen:

» Eene belasting in de regte lijn is eene kapitaalsbelasting en zal voornamelijk het grondbezit, den bloeienden landbouw, drukken; het kapitaal in portefeuille zal er weinig door worden getroffen. Het onroerend goed kan aan het oog van den fiscus niet worden onttrokken, maar het roerende goed met de warme hand vóór het overlijden aan de erfgenamen worden geschonken. Is het noodig te herinneren, dat het grondbezit toch reeds veel zwaarder is belast dan andere bezittingen? Men lette op de grondlasten en opcenten; op de overgangsregten; vooral op de gevolgen der herziening van het kadaster. Deze heeft voor de gebouwde eigendommen reeds plaats gehad en is voor de ongebouwde spoedig te verwachten. Daarmede wordt voorloopig niets anders bedoeld dan eene betere peraequatie, doch, met het oog op de ondervinding, bij de herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen verkregen, schijnt het niet onmogelijk, dat eene verhoogde opbrengst van die juistere peraequatie de vrucht zal zijn. Bij dit alles thans nog een nieuwen last op den grond te leggen achtte men niet in het belang van den Staat, die van een te grooten druk van den landbouw maar al te zeer de nadeelige gevolgen zoude ondervinden. »

Men zal wellicht zeggen, gelijk in de andere Kamer geschiedde, dat de verstandige Nederlander zich niet te spoedig uitkleedt; men zou kunnen spreken van het zich alleen ontdoen van het overtollige.

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

Gesteld dat een vader, die zoo zachtjes aan oud begint te worden, zijn vermogen van 3 ton tusschen zijne twee kinderen en zich zelven verdeelt: hij geeft aan ieder kind een ton en houdt voor zich zelven een ton over. Nu zal men zeggen, dat hij aldus de belasting ontduikt en een diefstal begaat. Welnu, groote dieven laat men op die wijze loopen, en intusschen is de schatkist voor ongeveer 2500 gulden benadeeld.

Nu vraagt men, of voor een klein kapitaal een percent met 38 opcenten zulk een groot bezwaar is? Op zich zelf beschouwd niet, maar voor de grondeigenaars schuilt daar nog wat achter. Velen meenen dat het landbouwbedrijf zoo winstgevend is, zoodat daarop meer belasting moet gelegd worden. Maar dat is zoo niet. Iemand, die zijne dure landerijen gaat verkoopen, kan daarvoor veel geld krijgen; maar voor hem die ze moet verdeelen, of die voor een zijner kinderen duur land moet koopen, om daardoor zijn kost te verdienen, is die duurte der landerijen geen voordeel, maar integendeel hoogst bezwaarlijk.

De Minister heeft in de gewisselde stukken en in zijne gehouden relevoeringen vooral gesproken over verhooging van *grondbelasting* en zeer weinig over andere belastingen. Indien de Minister met het indienen van dit wetsontwerp gewaant had tot hij ons tegelijkertijd een geheel overzicht van zijne belastingplannen gegeven had, dan zoude men ten minste weten waar men ten aanzien van dezen Minister, aan toe is.

Nu zie ik in dit wetsontwerp den eersten stap op den weg tot onevenredige verhooging van de belasting op het grondbezit. Op dien weg durf ik niet met den Minister medegaan.

De heer **Pincoffs**: Mijnheer de Voorzitter! De zaak die ons thans bezig houdt, is eene van de belangrijkste die ik geroepen ben geweest te behandelen.

Ik zal mij niet bepalen tot enkele punten, zoo als enkele vorige geachte sprekers gedaan hebben, maar ik wensch de zaak in haar geheel verband te beschouwen.

Hier toe moet ik in de eerste plaats spreken over datgene wat in een welgeordenden Staat altijd aanleiding behoeft te geven tot het heffen van nieuwe belastingen, namelijk over den finantielen toestand waarin men verkeert bij het overgaan tot dergelijken maatregel.

Het is volstrekt niet uit eenigen grond van ijdelheid of om de waarheid van hetgeen door mij gesproken werd te doen gelden, maar het is om te komen tot regt begrip van den tegenwoordigen toestand, dat ik in herinnering breng dat ik bij de algemeene beschouwingen over de begroting voor 1874, toen een liberaal Ministerie was opgetreden, waarin de heer van Delden als Minister van Financien zitting had, mijn genoegen uitsprekende over het optreden van dat Ministerie, gemeend heb een ernstig en waarschuwend woord tot dien Minister te moeten uitspreken, en dat ik, toen daarna het Ministerie Heemskerk optrad, dubbele vrijheid gevoelde om aan den opvolger van den heer van Delden, aan den heer van der Heim, bij de algemeene beschouwingen over de Staatsbegroting voor 1875, den toenmaligen toestand voor oogen te houden. Nadat ik mijne opinie over de overige Departementen gezegd had, zeide ik toen het navolgende: Ten opzichte van het Departement van Financien gevoel ik mij op een volkomen vrij terrein. Aan de vorige Regering, die geheel en al de rigting was toegedaan, die ik belijd, heb ik den toenmaligen finantielen toestand voor oogen gehouden, die ik meende dat voor ons in aanmerking zou kunnen komen. Ik gevoel mij dus volkomen vrij om hetzelfde nu tegenover dit Kabinet te herhalen.

Er zijn allerbelangrijkste uitgaven in aantogt. Spoorwegen moeten er komen! De vestingwet zal enorme sommen eischen! De uitgaven in en voor Indie zullen allerbelangrijkst toenemen.

Ik herhaal ook, Mijnheer de President, dat de goede ordinaire Java-koffij niet altijd zeker op 56 of 57 cents zal blijven staan, en dat wij niet moeten vergeten dat onze finantien voor een groot gedeelte van den koffijprijs afhankelijk zijn; een toestand die nu niet juist allerwensche-

lijkst is. Nu verlang ik volstrekt niet van dezen Minister, in den korten tijd dat hij aan het bewind is, herstel van dien toestand, maar ik verlang wel dat hij er voor zorgt, met het oog op de groote uitgaven die te doen zijn, dat het finantieel evenwigt, dat gevaar loopt verbroken te zullen worden, worde gehandhaafd en behouden.

Mijnheer de President, ik wensch te verkrijgen een finantieel plan en eene hervorming van ons belastingstelsel. Ik weet dat daaraan ongelooftelijke moeilijkheden verbonden zijn, en dat omtrent die zaak een aantal begrippen heerschen. Ik weet ook hoe gemakkelijk het is om te zeggen, wanneer er van belastinghervorming sprake is, dat men de voorkeur geeft aan eene partiele regeling.

Ik geef toe, Mijnheer de President, dat deze bewering volkomen juist is, wanneer men onder belastinghervorming verstaat datgene wat daarvoor vrij algemeen wordt gedacht. Ik stel er echter prijs op te verklaren dat dit bij mij volstrekt niet het geval is, en tevens om met een enkel woord toe te lichten, wat ik versta onder een finantieel plan en eene belastinghervorming. Ik bedoel met een finantieel plan het zich duidelijk voor oogen stellen van datgene wat, met het oog op de groote uitgaven die voor de deur staan, noodig zal zijn om het finantieel evenwigt te handhaven; en ik geloof dat die eenvoudige eisch door niemand voor overdreven zal gehouden worden. Wanneer ik spreek van belastinghervorming, is het denkbeeld verre van mij om maar eenvoudig de belastingen af te schaffen en door nieuwe te vervangen. Ik wil alleen constateren dat aan ons belastingstelsel niet alleen de gewone onbillijkheden kleven, die onvermijdelijk zijn, maar dat er groote vicieuze zaken in zijn, dat geheele kategorien in den lande te veel, terwijl andere daarentegen oneindig te weinig betalen.

Ik wensch nu te constateren dat hetgeen toen in het vooruitzicht is geweest, thans eene treurige werkelijkheid is geworden. Ik geloof dat men steeds den moed moet hebben om den bestaanden toestand onder de oogen te zien; ik zal daarom zoo vrij zijn, nu, helaas! uitgekomen is hetgeen ik vier jaren geleden vreesde, dien toestand bloot te leggen, omdat dit een grondslag is, waarop mijns inziens eene beoordeeling van iedere belasting moet plaats hebben.

De finantieel toestand van Nederland levert nu, wat betreft de gewone uitgaven tegenover de gewone inkomsten, een jaarlijksch deficit op van p. m. 5½ miljoen. Wij weten allen dat eene nieuwe onderwijswet in aantogt is, die eene vermeerdering van kosten van minstens 2 à 3 miljoen zal veroorzaken. Het jaarlijksch deficit zal daardoor stijgen tot 8½ miljoen. De werken bij de vestingen en spoorwegwetten vastgesteld, moeten nog voltooid worden, terwijl in de eerstvolgende jaren — al zijn onze voornemens van zuinigheid nog zoo goed — er zeer zeker werken zullen komen, die onvermijdelijk noodzakelijk zullen blijken te zijn; en op dit punt geloof ik dat men niet overdreven zuinig moet zijn, want men vergete niet dat, wanneer men de zaken die bepaald noodig zijn voor handel en nijverheid achterwege laat, men de bronader van het bestaan aantast, en gevaar loopt van in een erger toestand te komen, dan waarin wij thans verkeerden. Alle die werken zullen binnen een tijdsverloop van drie à vier jaren eene leening van minstens 100 miljoen veroorzaken. Deze raming is niet alleen niet overdreven, maar zelfs zeer rooskleurig, want daarbij neem ik aan dat de uitgaven in Indie en een gedeelte van de uitgaven in Nederland bestreden zullen worden uit de Indische middelen, die nu niet met zekerheid te voorzien zijn.

Nu zal eene leening van 100 miljoen eene uitgave van ± 5 miljoen 's jaars aan renten en aflossing veroorzaken, waardoor wij jaarlijks een deficit van 13 miljoen zullen verkrijgen tusschen de gewone uitgaven en de gewone inkomsten. Ik weet wel dat men daar tegenover stelt dat jaarlijks ook de inkomsten klimmen. Maar laat ons daarmede voorzigtig zijn. Wij moeten niet uit het oog verliezen dat wij jaren lang door de Indische bijdragen begoocheld zijn! Iedereen die iets te maken heeft gehad met het beheer van stad of land, weet dat tegenover klimmende inkomsten, altijd klimmende uitgaven staan, die

niemand kan voorzien of verhinderen. Ik voor mij ben reeds zeer dankbaar, wanneer de klimmende uitgaven door de klimmende inkomsten bestreden worden. Ik heb gemeend dit voorop te moeten stellen, omdat ik van oordeel ben — ik herhaal het, — dat de noodzakelijkheid van het heffen eener nieuwe belasting in de allereerste plaats moet beslist worden door den toestand van de schatkist.

Ik zal, na dien toestand te hebben toegelicht, thans overgaan tot de bespreking van de belasting die aan de orde is, en wensch daaromtrent eerst eenige algemeene beschouwingen te doen voorafgaan.

Wij beleven het verschijnsel, dat zich trouwens altijd wel zal voordoen, dat de belasting die aan de orde is, de slechtste belasting wordt genoemd die er geheven kan worden. Aan die belasting is niets goed, terwijl belastingen, die allerhevigst werden afgekeurd toen zij in wording waren of hier ter sprake kwamen, eensklaps aangeprezen worden als beter en geschikter dan wat thans wordt voorgesteld.

Ik ontken niet dat er onder de belastingen die in de andere Kamer en in ons Verslag zijn genoemd, geen zijn die werkelijk nuttig en goed zijn te achten en in ons kader van belastingen volkomen zouden passen. Er zijn er onder die ik met hart en ziel zou willen zien voorstellen, hoe onaangenaam het voorstellen van belastingen in 't algemeen moge zijn.

Ik wensch echter aan hen die zulke belastingen noemden en aanbevelen hebben, het volgende in overweging te geven.

Wanneer men staat voor een toestand van de schatkist, waarbij, behalve het deficit dat gisteren werd gecreëerd door de aanneming der leening, in de eerstvolgende jaren een tekort van 12 of 13 miljoen zal ontstaan, dan zal er nog gelegenheid te over zijn om uwe lievelingsbelastingen in toepassing te brengen, want ik durf verzekeren dat weinigen van de genoemde belastingen, voor zoo verre zij den toets van het onderzoek doorstaan, zullen ontsnappen aan de beurt om eenmaal aan de schatkist te helpen bijdragen.

Die voorkeur mag in de gegeven omstandigheden dus geen reden zijn tot verwerping van dit wetsontwerp.

Behalve de belastingen die genoemd zijn, werd als algemeen denkbeeld voorop gezet en aanbevolen de toepassing van indirecte, en daartegenover het laten varen van nieuwe directe belastingen.

In mijn oog is niets gevaarlijker dan een schermen met woorden. Bij de gemakkelijheid van bestrijding van iedere belasting is het zeker het allergemakkelijkst om met zulke algemeenheden eene belasting aan te vallen. Ik wil daarom die algemeenheden voor een oogenblik ontleiden en tot de werkelijkheid terugbrengen.

Indirecte belastingen. De hoogste indirecte belasting is die op het gedistilleerd. Die heffing is, geloof ik, niet voor veel verhooging vatbaar. Wat de indirecte belasting op de eerste levensbehoeften betreft, geloof ik niet, dat zelfs de vurigste voorstanders van dat stelsel het zouden wagen om eene wederinvoering daarvan voor te stellen. Rest ons dus een zeer klein bedrag van kleine zaken in een heel klein landje dat door indirecte belastingen zou kunnen getroffen worden.

En als men nu niet blijft bij algemeenheden, maar in cijfers terugbrengt wat die weinige artikelen in dien kleinen kring van ons land zou kunnen opbrengen, dan gelaten de belemmering die er door zou ontstaan voor handel en scheepvaart, dan durf ik voorspellen, dat wij zullen komen tot den toestand waarin Rotterdam werd gebragt na de afschaffing der groote accijzen, namelijk onvermijdelijke afschaffing van het restant, omdat het bleek dat de kosten van inruig voor het overblijvende, zoo ik meen, tot 50 of 60 pct. geklommen waren.

Wanneer men dus spreekt van het wenschelijke van indirecte boven directe belasting, voor men zulk een argument bezigt tot bestrijding van dit wetsontwerp, daar behoort men zich werkelijk rekenschap te geven van hetgeen dergelijke indirecte belastingen, wanneer zij niet drukken op de eerste levensbehoeften, kunnen opbrengen in den toestand, waarin wij thans verkeerden.

Ik geloof, dit alles zamenvattende, te mogen komen

tot slechts ééne conclusie, dat, namelijk onze financiële toestand in aanmerking genomen, deze belasting alleen mag worden verworpen, wanneer daartegen zulke afdoende bezwaren zijn aangevoerd, dat, niettegenstaande onzen toestand, de belasting niet *mag* worden aangenomen.

Ik zal thans trachten verschillende bezwaren, die tegen deze belasting zijn aangevoerd, kortelijk te wederleggen.

Vooraf wensch ik twee zaken te doen opmerken.

In de eerste plaats, ik ben volstrekt geen enthousiast noch voor deze, noch voor eenige andere belasting, want er zal in de geheele wereld geene enkele belasting te vinden zijn, waartegen geene bezwaren zijn aan te voeren, en in de tweede plaats wensch ik te constateren, dat waar de bezwaren alleen op gissingen berusten, men die gissingen met hetzelfde regt tegenover iedere belasting kan aanvoeren die ooit hier in discussie zou kunnen komen.

Deze belasting zou zijn impopulair, de hatelijkste zelfs van alle.

Waar is daarvan het bewijs?

Toen de tabaksbelasting, die thans onder de goede wordt aangegeven, nog slechts in aantogt was, nog niet officieel was ingediend of ten minste nog niet behandeld zou worden in de Tweede Kamer, toen heeft het meetingen geregend en adressen van alle zijden, van allerlei aard.

Deze petitien nu waren niet op het laatste oogenblik opgewekt door hevige woorden in de pers, hevige oproepingen in de andere Kamer, maar het gevolg van eene agitatie, die uit de harten kwam van de natie, die in alle plaatsen, onder allerlei vormen uit eigen beweging zich deed kennen.

Wat heeft men nu hier gezien?

Partijbelasting kan deze successiebelasting niet genoemd worden.

Het partijbelang staat geheel buiten deze quaestie.

Door een conservatief *Kabinet* ingediend — ik zeg *Kabinet*, want ik kan niet aannemen dat een Minister, zonder den Kabinetsraad te hooren, zulk eene belangrijke wet zou indienen, — werd dit wetsontwerp door een liberaal Kabinet overgenomen; nu heb ik zelden meer overeenstemming in zulk eene zaak tusschen de Regeringen van beide rigtingen gezien.

De quaestie van de partij was dus daar buiten.

Men heeft zich, toen de wet ingediend werd, noch van liberale, noch van conservatieve zijde daartegen verzet.

Waar heeft men over die wet gesproken? Welke adressen zijn bij de Vertegenwoordiging ingediend?

De wet is, na lang aan de openbaarheid te zijn prijs gegeven, in de Tweede Kamer in beraadslaging gekomen, met één enkel adres daartegen.

Nu zegge men niet: ons volk is traag, het leest niet en weet niets! Ik heb zoo even het tegendeel bewezen, over de tabaksbelasting sprekende, en ik zie niet in, waarom hier, zoo als men wel eens zegt, met twee maten zou gemeten wordt.

Tegenover de bewering dat deze belasting de impopulairste van allen zou zijn, stel ik als mijne overtuiging dat, werd zij aan eene volksstemming onderworpen, zij zeer groote tegenkating zoude ondervinden, maar niet meer dan iedere andere belasting, die men aan zoodanige stemming zou onderwerpen; verder gaat, mijns inziens, de impopulariteit van deze belasting niet.

Nu heeft men van een anderen kant aangevoerd, dat deze belasting toch zoo slecht en zoo impopulair niet is, want dat zij in sommige groote landen van Europa reeds lang bestaat. Ja, werd hierop geantwoord, maar in België is zij ingevoerd gedeeltelijk door allerlei zijwegen en met zeer veel pressie.

Ik laat geheel daar — en het staat aan ons niet om dit te beoordeelen — wie in België pressie heeft uitgeoefend, om die wet te doen aannemen, evenmin als ik onderzoeken wil wie hier pressie uitoefent om de wet te doen verwerpen.

In Frankrijk, zeide men, zou die wet tot stand gekomen zijn onder de revolutie. Die wet is echter in Frankrijk in 1790 aangenomen door eene volstrekt niet revolutionaire Kamer. Maar gesteld dat dit wel het geval geweest ware, — in Frankrijk hebben zich sedert 1790 alle mogelijke

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

Regeringen opgevolgd: liberale, conservatieve revolutionaire, clericale, anti-clericale, en wat men meer wil, en geen van deze heeft er aan gedacht om die belasting af te schaffen. Wel een bewijs dat die belasting zoo slecht niet werkt.

In Engeland, waarop men het argument niet kan toepassen, dat de Regering daar revolutionaire beginselen zou zijn toegedaan geweest, is sinds jaren de belastinghervorming aan de orde. Liberale en conservatieve ministerien hebben op verschillende wijzen de belastingen herzien en veranderd, maar niemand heeft er aan gedacht om de successiebelasting af te schaffen. Dit is dus wederom een bewijs dat die belasting zoo slecht niet werkt.

Wanneer men nu zegt: »maar wij zijn niet in Engeland, noch in Frankrijk, noch in België», dan moet ik antwoorden, dat het familieleven daar toch niet zoo geheel anders zal zijn dan bij ons. Men mag toch wel aannemen dat ook in die landen ouders en kinderen even sterk aan elkander gehecht zijn als hier in Nederland het geval is.

Thans een woord over de geheimhouding. »Het is iets verschrikkelijks», zegt men, »dat men in het uur van de droefenis verplicht is om alles bloot te leggen». Ik zal de laatste zijn, zoo als ik straks zeide, om alle bezwaren weg te cijferen; ik weet dat er aan dit bloot leggen bezwaren verbonden zijn, hoewel men dat niet in de eerste uren van droefheid behoeft te doen, maar tijd heeft om te bekomen. Maar ik vraag: noem mij eene belasting, waarbij op de eene of andere wijze niet een dergelijk bezwaar te vinden is.

Wanneer men echter nagaat, dat, als er bij een sterfgeval minderjarige kinderen zijn, de boedelbeschrijving toch moet plaats grijpen, en dat er werkelijk slechts in exceptionele gevallen geheimen bestaan, dan vraag ik of die bezwaren zoo overwegend zijn, dat men daarom deze belasting niet zou willen?

Een ander bezwaar tegen deze belasting is het kleine bedrag er van. Dit dunkt mij wel eenigzins vreemd. Ik had mij van de tegenstanders kunnen begrijpen, dat zij tegen de belasting zouden zijn, wanneer die tot een *hoog* bedrag werd geheven, maar dat men er tegen is, omdat zij tot een *klein* bedrag geheven wordt, begrijp ik niet. Het is voor mij alleen een bewijs, dat men deze belasting niet drukkend wil maken.

Dat kleine bedrag is mij echter voldoende, want het is mij een bewijs dat de Minister een gezond beginsel toegedaan is. Hij heeft ongeveer twee miljoen noodig voor jaarlijksche rente en aflossing van de leening, en hij wil nu ook tot dat bedrag eene belasting heffen.

»Deze belasting zou leiden tot eene *income-tax*».

Ik heb ergens gelezen, dat deze belasting eigenlijk maar door de radicalen werd doorgedreven, om daardoor de vermogens te leeren kennen, en om dan de inkomstenbelasting in te voeren.

Over dat woord »radicalen» zal ik niet spreken; ik heb straks, toen ik de geboorte van dit wetsontwerp aanwees, reeds doen opmerken dat het hier stellig geen *partijbelasting* was.

Maar in tegenoverstelling van het beweren dat deze belasting zou moeten dienen om eene inkomstenbelasting voor te bereiden, verklaar ik, voor zoover eene belasting kan worden toegejuicht, het deze te doen, juist omdat zij mij de overtuiging schenkt dat wij na haar geen *income-tax* krijgen zullen.

Ik wensch dit even toe te lichten.

Mijne bezwaren tegen eene belasting op het inkomen zijn inzonderheid: vooreerst de ongelijkmatigheid van den druk bij de verschillende soorten van inkomsten, en in de tweede plaats de jaarlijks terugkomende fiscaliteit. Nu zie ik in dit successieregt eene inkomstenbelasting, gezuiverd van die gebreken. Men treft hier het inkomen, nadat de uitgaven er af zijn getrokken: het netto provenu van hetgeen er in werkelijkheid is. Het eerste bezwaar dus, dat ik tegen eene inkomstenbelasting had, vervalt. En in de tweede plaats, terwijl men bij eene inkomstenbelasting jaarlijks de fiscaliteit op den voorgrond moet stellen, heeft men dit hier slechts ééne enkele maal.

Aangezien ik nu deze belasting als eene gezuiverde

inkomstenbelasting beschouw, neem ik haar aan als een tegenstander van de ongezuiverde inkomstenbelasting, in de overtuiging dat wij die nu niet zullen krijgen.

De ontduiking der belasting. Ik erken, dat deze belasting zal worden ontdoken. Al weder begin ik met te zeggen, dat er bijna geen belasting is die niet ontdoken wordt. Wanneer ik nu echter erken dat het bezwaar van ontduiking bestaat, moet ik ook hier weder tegen overdriving waarschuwen. De belasting zal 1 percent bedragen, en nu ben ik niet bevreesd, zoo als de heer Geertsema, dat iemand die 3 ton bezit, natuurlijk niet wetende wanneer hij sterven zal, 2 ton zal weggeven aan zijne kinderen en zich zelf met 1 ton zal vergenoegen, opdat zijne kinderen, als hij stierf, dat 1 pct. belasting niet zouden behoeven te betalen; en wat de quaestie van oneerlijkheid betreft, ik zie ons land niet voor zoo slecht aan, dat men, eed of geen eed, alleen maar om te ontduiken, als regel zal gaan smokkelen en de schatkist bestelen; dit alles daargelaten, ben ik nog niet bang dat men, om een woord te gebruiken dat heden in het *Handelsblad* voorkomt en dat ik gaarne overneem, zich zal uitkleeden voor dat men naar bed gaat, ter wille van dat ééne percent.

Eindelijk kom ik tot het grootste bezwaar tegen deze belasting: de onregtvaardigheid. »De kinderen hebben niet wettig, maar toch een zedelijk regt op den eigendom hunner ouders; de kinderen moeten nu van hun regtmatig eigendom nog eens gaan betalen; erger dan dat: er zijn vele gevallen waarin de kinderen bijgedragen hebben tot die kapitaalformatie en de oorzaak zijn dat er werkelijk een kapitaal aanwezig is; en nu zullen die kinderen ten slotte, van hetgeen zij zelf hebben helpen verdienen, nog moeten betalen.»

In de eerste plaats: die gevallen zijn wel exceptien. De regel is dat de ouder zorgt voor zijn kind; het tegenovergestelde is de uitzondering. Maar om dat hoofdbezwaar dat aangevoerd wordt, eens in zijne meest mogelijke uitgestrektheid te ontmoeten, wensch ik een geval te nemen, dat in mijne afdeeling door een der tegenstanders van deze wet medegedeeld is. In zekere gemeente namelijk bestond een persoon, die tot armoede was gekomen en alleen en uitsluitend door het werk en den ijver zijner kinderen het thans zoo ver gebragt had, dat hij een enigzins vermogend man was geworden; en nu zou men het feit beleven, dat, als die man stierf, de kinderen zouden moeten betalen van die erfenis. Ik geloof, dat dit het extreemste geval is, dat zich denken laat. Ter rigtige beoordeeling ook van dit geval mag ik op den voorgrond stellen, dat het geld er moet zijn. Als deze belasting afgestemd wordt, moet er eene andere komen. Als wij het daarover eens zijn — en ik geloof dat hieromtrent geen twijfel bestaat — dan zullen wij dit concrete geval kunnen beoordeelen. Die man, die beloofd is, betaalt op het oogenblik in de belastingen eene som x . Als hij komt te sterven, zal hij gedurende zijn leven jaarlijks die som x betaald hebben en zijne kinderen zullen daarenboven te betalen hebben dat 1 percent belasting, — als de wet wordt aangenomen. Maar als zij verworpen wordt, wat zal dan het geval zijn? De man zal altijd blijven betalen zijne som x , maar hij zal, omdat het geld er moet zijn, geïnteresseerd zijn leven nog bovendien zijn aandeel moeten betalen in de som van $2\frac{1}{2}$ miljoen die gevonden moet worden. Waarin bestaat nu voor de kinderen, gesteld dat zij werkelijk eigenaars waren, de onregtvaardigheid, dat in het ene geval de vader die extra som zal betalen gedurende zijn leven, en dat in het andere geval zijne kinderen het zullen betalen na zijn dood? Kan de juistheid van deze redenering niet wederlegd worden, dan kan er, dunkt mij, verder geen sprake van onregtvaardigheid tegenover de kinderen zijn.

Ik ben thans gekomen aan het einde van de wederlegging der gerezzen bedenkingen.

En nu tot deze Kamer een enkel slotwoord. Ik heb in den aanvang gezegd, dat voorzien is de financiële toestand waarin wij verkeeren, en nu durf ik ten ernstigste waarschuwen om voorzigtig te zijn. Deze Kamer heeft gisteren met algemeene stemmen tot eene geldleening besloten. Zij heeft den last van rente en aflossing op de natie gelegd, en

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

dit met de zekerheid dat later nog zeer aanzienlijke sommen jaarlijks zullen moeten worden opgebracht.

Wij hebben thans een Minister van Finantien die gelukkig en eindelijk het zuivere beginsel in toepassing brengt, dat tegenover uitgaven inkomsten moeten gesteld worden, en nadat wij weten dat er een deficit is en dat deficit eenparig hebben vermeerderd, zullen wij dezen Minister bij zijn eersten stap op dien goeden weg tegenhouden, door de uitgaven toe te stemmen en de inkomsten te onthouden? Ik voor mij heb het vertrouwen dat de meerderheid der Kamer dezen weg niet op zal willen gaan, een weg die daartoe zou leiden, dat ons land in het Europeesch crediet, waar het tot dusver eene eerplaats bekleedde, zou af dalen tot de plaats van die Staten die niet meer leenen voor openbare werken, maar om de renten en aflossing van andere leeningen te kunnen bestrijden. Daartoe wil ik niet medewerken.

Ik zal dus, hoe onaangenaam iedere belasting ook moge zijn, met volle overtuiging voor deze wet stemmen.

De heer **van Rijkevorsel**: Ik heb bij de behandeling van dit gewichtig wetsontwerp slechts voor een oogenblik het woord gevraagd om mijne stem te motiveren. Ik ben en blijf indachtig het gezegde van den geachten spreker uit Noordholland: het is ondeenlijk, maar ook onnoodig, hier hetgeen vóór of hetgeen tegen deze wet is ingebracht te herhalen. Van daar dat ik den vorigen geachten spreker niet op den voet zal volgen. Ik leg mij liever neder vooreerst bij die argumenten van de tegenstanders, die in ons verslag zijn opgenomen, en ten tweede acht ik deze wet onstaatkundig en ontijdig en dat is een ander motief, waarom ik mij daarmee niet kan vereenigen. Wel is waar beroept men zich op de noodzakelijkheid tot invoering eener belasting, die zoo gemakkelijk als deze kan voorzien in de renten en aflossing der leening, die wij gisteren eenparig hebben gevoteerd. Doch is dat herhaald beroep wel de eenige oorzaak? Is dat wel ernstig gemeend? Op hetzelfde oogenblik toch stemt men wetten toe die tal van millioenen zullen verslinden; wetten die ons in het verschiep doen zien dat wij beroofd zullen worden van de inkomsten van onze bezittingen; wetten die ook ten behoeve van in Indië te maken werken ontvangsten op onze Staatsbegrooting schrappen en den sluitpost verminderen. Is het geheel staatkundig bij de indiening van dit wetsontwerp den volke tevens te verkondigen, dat er zoodanige groote uitgaven in aantogt zijn? Is het ook niet te gelijk ontijdig? Met alle mogelijke mildheid worden alle indirecte belastingen afgeschaft en alles wat slechts in de verste verte scheepvaart, handel of industrie belemmert, ter zijde gesteld, maar nu vindt men niets beters en gemakkelijkers dan de invoering dezer belasting om die gaping gedeeltelijk aan te vullen, eene belasting, die reeds in de andere Kamer is betiteld en ook in ons Verslag is genoemd eene belasting op de onroerende goederen, die een nieuwen druk legt op die goederen en die, bij de uitvoering, eene ongelijke werking zal doen ontstaan tegenover de bezitters in portefeuille. Dit zal den afkeer tegen deze belasting vermeerderen.

Behalve onstaatkundig en ontijdig heb ik deze voordragt ook demoraliserend hooren noemen. De bewoordingen van het Verslag doen dit duidelijk uitkomen. Hierin is mijn hoofdbezwaar gelegen. Is het geen gelukkig en heilzaam verschijnsel dat in het huisgezin zich eene verhouding tusschen ouders en kinderen aanbiedt, waarop onze maatschappij trotsch kan zijn, waaraan zich vastknoopt dat rustig, welvarend en zedelijk karakter, dat een sieraad van ons volk is? En nu zal deze wet dat onderling verband verbreken, want reeds bij de behandeling dezer wet hoort men gewagen van diensthuur, contracten van vennootschappen en dergelijke zaken.

Doch ik heb beloofd kort te zijn. Ik laat de solutie der bezwaren over aan hen, die niet tegenstaande dat kenmerk dezer wet, zich daarvan voorstanders hebben betoond. Breek het familieleven af, breng oneenigheid in het huisgezin, maar denk aan de gevolgen en zie een weinig verder om u henen.

Met dit weinige heb ik mijne stem tegen dit wetsontwerp willen motiveren.

De heer **Pické**: Allerminst, mijnheer de Voorzitter, heb ik het woord gevraagd om dit wetsontwerp te bestrijden, ook niet om het te verdedigen; eensdeels acht ik den Minister van Finantien tot dit laatste beter dan iemand anders in staat; anderdeels wijl de geachte spreker uit Zuidholland het zoo bondig deed, dat het slechts verkisting ware van onzen tijd zoo ik daaraan iets toevoegde.

Slechts ééne opmerking zij mij vergund. Er is veel gesproken van het regt der kinderen op het goed hunner ouders. Van de vele wijzen waarop men eigenaar wordt van iets, is voorzeker erven wel de allergemakkelijkste; daarbij heeft men zich alleen de moeite te geven, om geboren te worden. Wat men nu op die wijze zóó gemakkelijk, zonder arbeid bekomt, is in mijn oog niet heiliger dan wat men in het zweet zijns aanschijns verdient; en dit, Mijnheer de Voorzitter, wordt dagelijks en op allereerste wijzen door den fiscus getroffen.

Ik vroeg alleen het woord, om den Minister mijn dank te brengen voor de flinke, cordate verklaring, die hij, op het verlangen van deze Kamer, heeft afgelegd. Door het *avoué* des Ministers is het nu uitgemaakt, dat »de inbreng» van deze belasting is vrijgesteld. Men moge veel redeneren omtrent de meening van volgende Ministers, geen Minister in Nederland zal, met het oog op het in de beide Kamers der Staten-Generaal gesprokene en in de stukken geschrevene, terug komen op de uitspraak van dezen Minister, dat van den inbreng niets behoeft betaald te worden. De eerlijke erfgenaam in de regte linie zal nu niet gebragt worden in den ondragelijken toestand van niet te weten wat hij moet doen, wat hij voor de successie moet aangeven. Nu zal hij met een gerust geweten eene memorie van aangifte voor de successie kunnen bezweren, waarin niet opgenomen is wat krachtens het Burgerlijk Wetboek aan inbreng is onderworpen.

Blijkt later, dat deze belasting bijna uitsluitend drukt op het onroerend goed, wanneer dit niet meer eene hypothese maar wanneer het bewezen is, dan zal deze of een volgend Minister wel eene wet in het leven weten te roepen om daaraan een einde te maken. Voor dat geval neem ik de vrijheid den Minister van Finantien in overweging te geven alsdan daarbij niet de afdeeling van den inbreng uit ons Burgerlijk Wetboek te betrekken; want wat die wettelijke bepalingen omtrent inbreng te maken hebben bij eene *belastingwet*, is mij ten eenen male onverklaarbaar. Bovendien, indien art. 2, gelijk het door de Regering was voorgesteld, ware aangenomen, zou men daarmee geen stap verder zijn geweest, want het spreekt van zelf, dat men nimmer zal inbrengen hetgeen men als eenige erfgenaam bij het leven zijner ouders ontvangen heeft: de eenige erfgenaam brengt nimmer iets in, en evenmin hij die juist hetzelfde gekregen heeft als zijne mede-erfgenamen. Wanneer men het genoemde bezwaar naderhand wil wegnemen, zal men daarvoor gewis andere bepalingen in het leven moeten roepen, bepalingen die voorschrijven, dat *alle* of een gedeelte van de giften en gaven, die ouders bij hun leven aan hunne kinderen geven, aan belasting subject zullen zijn, onverschillig of die volgens het Burgerlijk Wetboek aan inbreng onderworpen zijn.

Evenmin als de vorige geachte spreker uit Zuidholland, ben ik vol enthousiasme over deze successiewet, maar ik leg mij bij haar neder om hare noodzakelijkheid.

De heer **Hein**: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal zeer kort zijn, om de eenvoudige reden, dat ik weinig te zeggen heb. Na het zesdaagsch debat in de andere Kamer, waarbij de gronden voor en tegen dit wetsontwerp breedvoerig zijn uiteengezet, en na hetgeen wij heden ook reeds overvloedig gehoord hebben, weet ik daaraan geene nieuwe argumenten toe te voegen.

Zeer lang heb ik geargumenteerd aan welke zijde mijne stem zou overslaan. De bezwaren tegen dit wetsontwerp heb ik met aandacht gehoord en overwogen, en al vind ik

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

daarin veel overdrijving, er is nogtans ook zooveel waars in die bezwaren, dat ik mij niet bij magte reken, die allen uit den weg te redeneren.

Al heeft de geachte spreker uit Zuidholland daarstraks ironisch gezegd dat, wanneer er van belasting sprake is, men de voorgestelde steeds voor de allerslechtste, de niet voorgestelde altijd voor beter houdt, toch aarzel ik niet te verklaren, dat ik bijna aan elke andere belasting dan deze de voorkeur zou gegeven hebben.

Intusschen pleit het in het voordeel van dit wetsontwerp, dat na de vrijstellingen die er nu in zijn gebragt, de kleinere boedels, die toch verreweg de meerderheid uitmaken, in mindere mate zullen worden getroffen dan de groote. In tegenstelling van den geachten spreker uit Noordholland, vind ik daarin niet eene gevaarlijke strekking, maar wel eene hooge billijkheid.

Voorts komt de ondubbelzinnige wijze waarop de Minister zich nu in zijn antwoord omtrent den inbreng heeft uitgelaten, het wetsontwerp zeer ten goede. Maar er is nog iets anders.

De leeningwet en de wet op de successie in de regte lijn staan, volgens de verklaring door den Minister van Finantien bij de indiening der wet afgelegd, met elkander in een innig, een bijna onafscheidelijk verband. Gisteren hebben wij met eenparige stemmen de leening gevoterd, en nu komt de vraag: op welke wijze zullen wij voorzien in de rente en aflossing dier leening? Wij zijn daaromtrent niet maar zoo in den val geloopen, maar wij zijn door dat aangegeven innig verband vooraf gewaarschuwd. Gaat het nu aan, en vooral nadat wij nog verklaard hebben in den aanvang van ons Verslag, »dat wij algemeen goedkeurden dat de Regering geene leening ten laste van den Staat voorstelt zonder aanwijzing van de middelen waaruit de rente en de aflossing kan worden gekweten», — gaat het nu aan om den Minister de middelen te onthouden om in de rente en aflossing te voorzien; middelen, die voor het oogenblik niet door anderen te vervangen zijn? Mijnheer de Voorzitter! Ik durf den Minister en ook onze financiers voor die moeilijkheid niet stellen. Het is om die reden dat ik, hoewel *zeer noode* — ik verklaar dat ondubbelzinnig — mijne stem aan dit wetsontwerp zal geven. Ik zal het doen, in het vertrouwen op het woord door den Minister gegeven in de andere Kamer, dat de elasticiteit, die men aan deze belasting toekent, niet zal leiden, of althans niet dan in den allerhoogsten nood zal leiden tot een voorstel tot verhooging van deze belasting, en ik vertrouw ook dat des Ministers opvolgers zich door dat plegtig gegeven woord evenzoo gebonden zullen achten. Ik doe het tevens in de regtmatige verwachting dat, nu wij tot *zoo een uiterste als dit* zijn moeten komen om tekorten op onze inkomsten te vinden, dit ons zal nopen om de meest mogelijke zuinigheid en zelfbeperking in onze huishouding te betrachten, wat in den tijd dien wij beleven voor zeer langen tijd een eerste vereischte is, ook dan, wanneer men den toestand niet zóó donker inzielt als de heer Pincoffs dezen morgen.

Mijnheer de Voorzitter! Nu ik toch aan het woord ben, wensch ik nog een enkel woord te zeggen over de bronnen van inkomst, die in ons Verslag zijn besproken geworden, en waarover de Minister zich in zijn antwoord ook heeft uitgelaten. Ik ontmoet dan in de allereerste plaats de patentbelasting.

Er was een tijd dat er geen woorden genoeg te vinden waren om die belasting te stygmatiseren. Velen, waaronder ook Ministers, noemden die belasting onredelijk, onzedelijk, ongerijmd, eene belasting, die hoe eer hoe beter behoorde te verdwijnen. Thans zijn de meeningen veranderd. Onder den naam van eene bedrijfsbelasting schijnt men de patentbelasting zoo verwerpelijk niet meer te achten. Integendeel, het beginsel, waarop eene bedrijfsbelasting rust, wordt thans bijna algemeen aanprezen, behoudens de erkenning dat de bepalingen van de bestaande wet dringend wijziging en verbetering behoeven.

Uit het antwoord van den Minister heb ik gezien dat hij daartoe niet ongenegen is. Ik neem daarom deze gelegenheid te baat om den Minister te zeggen dat, wanneer hij met een dergelijk plan hier komen mogt, ik hem

van ganscher harte wensch te steunen. Maar eene bepaalde bedenking is bij mij gerezen tegen een voornemen van den Minister, dat, naar ik meen, niet zoo geheel in de lucht hangt, namelijk om van de gemeenten terug te nemen het $\frac{1}{4}$ van het personeel.

Ik doe den Minister opmerken dat hij daardoor eene ontzaggelijke verwarring zou stichten in de gemeentelijke finantien, omdat bijna alle gemeenten hare geheele huishouding op de uitkeering van dat $\frac{1}{4}$ hebben ingerigt.

Nu zou de Minister, indien ik 't wel begrijp, als equivalent voor het gemis van dat $\frac{1}{4}$, aan de gemeenten het heffen van eene inkomstenbelasting willen overlaten, omdat . . . Ja omdat zij reeds eene soort van inkomstenbelasting hebben, den hoofdelijken omslag, die al heel veel gelijkenis met eene inkomstenbelasting heeft. Maar ik vraag, of daardoor niet een groot deel van de bezwaren tegen het invoeren eener belasting die men niet *aandurft*, niet van het Rijk overgebragt zoude worden op de gemeenten.

Voorts is in het Eindverslag nog eene soort van protest opgenomen tegen eventuele plannen, die de Minister mogt hebben om de grondbelasting te verhoogen en daarvoor dan de regten op den overgang en van de hypotheken af te schaffen. Ik laat de redenen, die tot dat protest geleid hebben, nu daar, maar ik verklaar dat ik het denkbeeld dezer verhooging gevaarlijk vind.

Ik eindig met te betuigen dat ik met genoeg van den Minister, uit hetgeen hij in de andere Kamer gezegd heeft, vernomen heb, dat hij weldra een voorstel, des noods een afzonderlijk voorstel, zou indienen tot afschaffing van het regt op de overbedeeling in nalatenschappen; dit regt stond meermalen eene behoorlijke boedelverdeelting in den weg. Alle erfenamen van boedels kunnen door de afschaffing gebaat worden, en zoo doende zou er eenige compensatie worden gevonden voor de moeilijkheden en bezwaren, die deze successiewet zal te weeg brengen.

Ik eindig met den Minister voor zooveel noodig dringend te verzoeken en aan te bevelen ook deze zaak niet uit het oog te verliezen.

De heer de Raadt: Mijnheer de President! Evenmin als de geachte sprekers, die mij zijn voorafgegaan, zie ik kans over het onderwerp dat thans aan de orde is, nieuwe gezigtspunten te openen. Ik wil dus slechts enkele opmerkingen in het midden brengen, omdat ik er prijs op stel mijn stem eenigermate te motiveren, die ik omtrent dit belangrijk wetsontwerp denk uit te brengen.

De eerste vraag, die voor de hand ligt en die ook ik mij ter beantwoording had gesteld, was deze: Is belastingverhooging onvermijdelijk?

Na alles wat wij zoo even nog van mijne mede-afgevaardigden uit Zuidholland hebben gehoord, wensch ik ten aanzien dezer vraag niet in herhalingen te treden. Voor mij is voldoende gebleken dat het noodzakelijk is om bij den bestaanden toestand onzer geldmiddelen nieuwe bronnen van inkomsten te openen, en zoo kom ik al dadelijk tot de tweede vraag, die ik mij heb gesteld, namelijk deze, of ik mij bij de door den Minister gedane keuze mag nederleggen.

Het gewigt van den maatregel, die bij dit wetsontwerp voorgesteld wordt, zal door niemand worden ontkend. Deze nieuwe belasting zal zeer zeker in ons volksleven diep ingrijpen. Ik heb daarom de verschillende bedenkingen die er tegen ingebracht zijn met gemoedelijken ernst overwogen en ben tot de overtuiging gekomen dat vele van de geopperde bezwaren niet van groote overdrijving zijn vrij te pleiten.

Het zij mij vergund er enkele van nog kort aan te roeren. Zoo is er op gewezen, dat deze belasting zooveel ontevredenheid zal maken. Ja, Mijnheer de Voorzitter, ontevredenheid zal men zeker bij elke invoering van belasting waarnemen. Waar werd eene nieuwe belasting ooit met gejuich ontvangen? Wat echter die ontevredenheid in zoo algemeenen zin genomen betreft, geloof ik, dat men mag beweren, dat ieder Minister van Finantien, bij h't voorstellen eener nieuwe of verhoogde belasting zal ervaren, wat eens in eene humoristische beschouwing van onze verschillende departementen van algemeen bestuur ten aanzien

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

van het Departement van Financien volgenderwijze zeer geestig werd gezegd:

»Ja dit Departement
Is 't slechtste van de zeven,
Waar ieder alles eischt,
Maar niemand liefst wil geven.«

Ik geloof niet dat het mogelijk is eenige belasting uit te denken die geen ontevredenheid zal maken.

Dan, ik weet het, men gaat in dezen veel verder en zegt zelfs: het is eene hatelijke belasting; eene belasting die allerlei teedere belangen zal kwetsen, en daardoor eene ontevredenheid zal opwekken, die men zelfs zoo hoog doet klinken, dat men ons voorspelt dat vele aanzienlijken naar Parijs of Brussel zullen uitwijken, waar het leven nog zoo kwaad niet is.

Mijnheer de Voorzitter! Zulke hoogst sombere voorstellingen hebben wij meer vernomen, maar zij zijn gelukkig nimmer verwezenlijkt. Misschien is de herinnering aan een paar voorbeelden van dien aard bij deze gelegenheid niet overbodig.

Toen de Gemeentewet bij de wetgevende magt in behandeling was, betoogde men met grooten nadruk, dat wanneer de gemeente-opcenten op het Rijkspersoneel van 7 tot 25 zouden kunnen worden verhoogd; zoo als in het ontwerp werd voorgesteld, Amsterdam verloren was. Intusschen de gemeente-opcenten zijn er gekomen, de hoofdstad heeft daarnaast na verloop van tijd eene directe belasting geheven van eenige tonnen gouds, en zij is niet te gronde gegaan; wij mogen ons integendeel verheugen dat Amsterdam in de laatste jaren krachtig in bloei is toegenomen en nog vooruit gaat.

Een tweede voorbeeld. Toen in 1865 de plaatselijke verbruiksbelastingen zouden worden afgeschaft, waarvan directe heffingen het onvermijdelijk gevolg zouden worden, beweerde men, dat vele aanzienlijke gemeenten in een onhoudbaren, ongelukkigen toestand zouden komen, want dat zulke heffingen onmogelijk waren. De toekomst werd ons toen met de donkerste kleuren afgeschilderd, en ook toen werd gezegd, dat wanneer directe heffingen werden ingevoerd, de rijken en aanzienlijken naar het buitenland zouden wijken. De plaatselijke verbruiksbelastingen zijn afgeschaft, de directe heffingen allerwege ingevoerd, en ik vraag: naar welk land zijn al die aanzienlijke Nederlanders verhuisd?

Er bestaat, naar het mij voorkomt, evenmin nu als toen grond om te verwachten, dat die sombere voorstellingen zullen bewaarheid worden. Ik voor mij ben volstrekt niet bezorgd dat deze wet, die eene zoo matige belasting voorstelt, zulke noodlottige gevolgen na zich zal slepen.

Dan, het voorgedragen regt moge matig zijn, de elasticiteit is zoo groot, zeggen de tegenstanders der wet, dat er gereede aanleiding bestaat dat deze belasting zeer spoedig zal worden verhoogd.

Dit is eene grief, waarop men nog al drukt; maar ik geloof — er is zeer te regt in de stukken reeds op gewezen — dat die verhooging dan toch nimmer zal kunnen geschieden zonder medewerking van de wetgevende magt.

Doch men veroorlove mij de vraag: — waarop berust toch de vrees, dat die belasting zoo spoedig zal worden verhoogd? Ik heb hiervoor geen enkel argument hooren aanvoeren, en met veronderstellingen kan men elke nieuwe belasting bejegenen en afkeuren.

Wanneer men die vrees zoo op den voorgrond stelt, ziet men dan niet wat veel voorbij, dat er verband bestaat tusschen het bedrag der belasting, die hier voorgesteld wordt, en de successiebelasting, die op dit oogenblik volgens de bestaande wet wordt betaald?

Ik mag herinneren aan hetgeen de Minister in zijne Memorie van Toelichting op art. 7 van dit wetsontwerp heeft gezegd, namelijk: »Het strookt met het beginsel der bestaande wet, dat de opgaande regte linie zwaarder belast wordt dan de nederdalende. Hoe onverwachter de verkrijging is, des te meer kan zonder bezwaar geheven worden.

»Voor ouders en grootouders valt gewoonlijk niet op de erfenis hunner kinderen en kindskinderen te rekenen.

»In verband met het tarief voor andere graden, is het aanbevelenswaard de opgaande lijn 3 pct. en de nederdalende 1 pct. te belasten.«

Indien er dus ooit sprake van zal kunnen zijn om de nu voorgestelde belasting te verhoogen, dan zal men noodwendig, indien men dit verband niet zal verbreken, ook de nu reeds bestaande successiebelasting moeten verhoogen; en wanneer men dan bijv. de 1 percent in de nederdalende lijn wil brengen op 2 percent, dan zal de 3 percent moeten worden 6 percent, de 4 percent, 8 percent, de 6 percent, 12 percent en de 10 percent, 20 percent.

En nu vraag ik: is het denkbaar dat eenige Regering daartoe het voorstel zal doen? Gesteld eens dat dit gebeurde, zullen dan de wetgevende Kamers in Nederland ooit zulk een voorstel goedkeuren?

Tegenover die vrees voor opdrijving dezer belasting kan, dunkt mij, met meer grond worden gesteld het honderdjarig bestaan van het successieregt in de regte lijn in Frankrijk, zoo als straks is herinnerd. Dat regt is daar op den duur slechts tot 1 % geheven; er is nimmer van verhooging sprake geweest; en dit leert ons, dunkt mij, dat wij niet zoo behoeven te vreezen, dat deze belasting hier te lande verhoogd zal worden.

Ik had het voornemen nog een woord te spreken over de aanranding van het heilige erfregt en van de legitime portie, maar na hetgeen daarover reeds is gezegd, meen ik dit punt te kunnen laten rusten. Ik zal mij dus tot deze weinige opmerkingen bepalen om de Vergadering niet noodeloos te vermoeien. Ik voor mij ben met betrekking tot dit wetsontwerp tot deze conclusie gekomen: belastingverhoging is noodig; de ons voorgedragene nieuwe belasting zal, als elke andere, ook hare eigenaardige bezwaren hebben, maar die bezwaren zijn, mijns inziens, niet onoverkomelijk; door deze belasting zal noch handel, noch nijverheid gedrukt worden; zij zal het verkeer niet belemmeren; zij stelt vrij en treft dus niet, waar misschien eenige druk zou te vreezen zijn. Om deze redenen zal ik mij bij de voordragt der Regering, met het oog op den drang der omstandigheden en op den toestand waarin 'slands schatkist verkeert, nederleggen.

Ten slotte echter veroorloof ik mij deze opmerking: meer vrede zou ik met deze voordragt gehad hebben, indien daarbij tevens de goederen in de doode hand aan eene periodieke heffing waren onderworpen geworden. Zoolang hierin niet voorzien is, acht ik de tegenwoordige regeling onvolledig. Ik wil echter berusten in het ontwerp van den Minister: dat de regeling van deze aangelegenheid voorzieningen eischt, die in het kader van dit wetsontwerp niet zouden passen; maar ik neem dan ook dit wetsontwerp aan, onder uitdrukkelijke herinnering aan de belofte van den Minister, dat hij, zoodra mogelijk, zoo mogelijk nog in deze zitting, een voorstel zal doen om hiertoe te geraken.

De zitting wordt voor een kwartier uurs geschorst.

Na de hervatting der zitting wordt de beraadslaging over het *wetsontwerp op het regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie* voortgezet.

De heer van Rhemen van Rhemenshuizen: Ik zal, Mijnheer de Voorzitter, geene uiting geven aan den stroom van gedachten, die bij mij opkwamen, niet ten gevolge van het wetsontwerp zelf, maar van den vloed van woorden die ook in de andere Kamer van de tegenstanders werden gehoord.

Ik zal voor de wet stemmen.

Na de reeds eenigzins breedvoerige discussie zal ik slechts een kort woord spreken, omdat ik enkel twee vragen tot den Minister wensch te rigten.

Ik laat in zaken van finantielen aard liefst de verdediging over aan mijne collega's en aan den Minister, want, wat dit onderwerp betreft, rangschik ik mij onder de *diu minores*.

Ik neem de wet aan, omdat ik niet nu, maar sinds jaren eene successiebelasting in de regte lijn en eene belasting

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

op de doode hand als eene noodzakelijke en billijke aanvulling van de bestaande successiebelasting beschouw.

Ziedaar mijn hoofdmotief. Of politieke consideraties, in de phase waarin de zaak nu verkeert, voor de leden der Eerste Kamer moeten gelden, laat ik, wat mij betreft, geheel daar.

Ik acht dit voorstel volstrekt geen partiele greep in ons belastingstelsel. Het is niet eene uitbreiding van het stelsel van directe belastingen, maar, naar ik geloof, de *geheele* toepassing van eene bestaande belasting, waarin eene lacune aanwezig is; eene toepassing die zich uitbreidt, naar mate de graad van bloedverwantschap verder is.

Ware dat niet het geval, dan zou ik stemmen tegen de wet.

Mij dunkt de quaestie is doodeenvoudig. Ik behoef mij niet te verdiepen in het Romeinsch regt of het oud-Hollandsch regt, wanneer ik van die wijze van beschouwing uitga; trouwens op het punt van regt kunnen de diepzinnige advisen van mannen als Godefroi en van Tienhoven mij en zeker anderen leiden.

Wilde men de geheele successiebelasting afschaffen en door indirecte belastingen vervangen, ik zou er volstrekt niet tegen zijn. Ik ben geen bewonderaar van de successiebelasting, maar houdt ge die belasting, dan zeg ik: ook in de regte lijn en ook in de doode hand.

De meeste argumenten, die ik heb hooren inbrengen, zijn — men vergeve mij de uitdrukking — in mijn oog van sentimentelen aard. Sentimentaliteit bij het schoone geslacht weet ik te waarderen, maar ik geloof dat zij voor den wetgever minder wenschelijk is.

Wanneer een klein burgerman f 1500 erft, zal f 15 à f 20 voor éénmaal werkelijk geen drukkende last zijn, evenmin als wanneer iemand die f 100 000 erft, f 1000 à f 1500 betaalt.

Maar ik herzeg, ik laat de verdediging van de wet en de ontzenuwing van de ingebrachte bezwaren aan den Minister over. Ik herhaal met den geachten spreker uit Rotterdam: elke belasting wordt bestreden en heeft hare bezwaren, en het grootste bezwaar is dat men liefst niet betaalt.

Ik zou dan ook het woord niet gevraagd hebben, indien ik niet, gelijk ik zeide, eene enkele vraag aan den Minister wenschte te doen: Is de Minister met mij van gevoelen, dat in den regel indirecte belastingen boven directe de voorkeur verdienen? Denkt hij dus eenstemmig met de grootste staatsmannen op dit oogenblik in andere landen van Europa? Ik spreek niet van kamergeleerden, maar van praktische staatsmannen. Ik geloof, dat in de laatste jaren eene strekking in den omgekeerden zin van vroeger hier te lande te bespeuren was.

Ik wensch geene reactie, zeker geen terugkomen op de belasting op het geslacht en gemaal, ofschoon ik van die afschaffing voorgespiegelde voordeelen inderdaad niet heb ontdekt; maar ik wensch eene billijke evenredigheid bij de meerdere behoeften hersteld te zien door uitbreiding van de indirecte belastingen. Ziedaar wat ik zou verlangen, en gaarne verneem ik van den Minister of zijn wensch eenstemmig met de mijne is.

Ik noem bijv. den tabak, een zuiver artikel van weelde. Een bevoegd beoordeelaar, een man die met dien handel bekend is en in wiens oordeel ik vertrouwen stel, heeft mij zuchtende geantwoord: »Ja maar de koffij en de tabak zijn op dit oogenblik onze eenige groote stapelartikelen." Ik vraag: kunnen daarom niet eenige millioenen van laatstgenoemd stapelartikel worden opgebracht? Ik zeg dit vragenderwijze, omdat ik er geen antwoord op geven durf; mij, die twintig sigaren per dag pleeg te rooken, zal men welligt van onkunde in handelszaken, stellig niet van partijdigheid kunnen beschuldigen. Ik verlang geen afschaffing meer van indirecte belastingen; enkele artikelen, zoo als de zeep, zonder ik uit. Wij zijn met de opheffing van de in- en uitvoerregten en van de differentiele regten al zeer ver gegaan; andere natien drijven den spot met onze vrijgevigheid, en ten slotte zijn wij er de dupe van; ik wijs alleen op het nijvere Twenthe, waar thans vrije invoer is. Indien voor onze industrie de handhaving van het inkomend regt van 6 percent voor vreemden gevraagd

wordt, ware dit een differentieel regt dat ik zeer zoude wenschen.

Eene tweede vraag. Deze Minister zou, is mij gezegd, bij zijn optreden hebben verklaard: »van mij hebt gij nimmer eene belasting op de inkomsten te wachten". Ik hoop dat dit waarheid zij en zou het den Minister wel driemaal willen hooren herhalen. In beginsel stel ik indirecte belastingen verre boven directe, maar onder deze laatste verfoei ik eene belasting op de inkomsten; ik ken haar sedert jaren van nabij; het is eene verleidelijke belasting; in theorie is er geen schoonere, maar zij faalt in de praktijk, en tot mijn groot genoegen meen ik van den geachten spreker uit Rotterdam gehoord te hebben, dat hij in dat opzigt eenstemmig met mij denkt; ik heb dan zeker een bevoegd en kundig bondtgenoot.

In de praktijk, zeg ik, is die belasting niet toe te passen. Men spreekt van de successiebelasting als eene bron van meened, onregtvaardigheid en vexatien; maar wil men liever onregtvaardigheden en vexatien, die ieder jaar terugkomen? Ziet op Engeland, men heet zich daar aan die inkomstenbelasting vastgeklemd en kan ze niet kwijt raken, maar let eens op de bezwaren, op den tegenzin daartegen. Ziet op de Klassensteuer in Duitschland. Eene veeljarige ondervinding heeft in de gemeenten dat ongunstig oordeel voor het meerendeel gewettigd; ik wijs op Arnhem, op Amsterdam, op honderden gemeenten ten platten lande. En wat zal het dan zijn, als de Rijks ambtenaren de inkomsten van alle ingezetenen van Nederland zullen taxeren? Hier mag men met meer regt zeggen, dat de eerlijke, de conscientieuse man het gelag betaalt, en in zake belasting is het conscientieuse, helaas! dikwijls eene uitzondering. Men weet zoo vaak het zoo te berekenen dat van eene bruto-inkomst van f 1000 netto niet meer overblijft dan f 500, om voor de belasting in aanmerking te komen. Het gezegde van Bastiat: *ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas*, dat de voorstanders van directe belasting tot zooveel valsche conclusien heeft geleid, zou ik hier in een anderen zin willen toepassen en zeggen: *ce que le fisc voit et ce qu'il ne voit pas*. Ik geloof dat bij eene Rijksinkomstenbelasting tonnen gouds aan de schatkist zouden onttrokken worden.

Deze beide vragen veroorloof ik mij tot den Minister te rigten.

De heer **Borsius**: Ik had geen plan het woord te voeren, maar de rede van den eersten geachten spreker uit Noordbrabant noopt mij er toe.

Onder de vele bezwaren tegen deze wet met meer of minder regt aangevoerd, werd door dien geachten afgevaardigde vooral op den voorgrond gesteld de zoogenoemde eedsquaestie. Dit verwondert mij van hem, die begon met eene herinnering aan de geschiedenis. Hij citeerde art. 28 der wet van 1858, die op dat punt in 1869 geene wijziging onderging: »De aangevers moeten, elk naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid, in persoon den eed afleggen." Dit is eene formule in verschillende andere gevallen, ook in de tegenwoordige Grondwet, geijkt.

Nu is die eedsquaestie een groot bezwaar tegen deze wet, tegen dezen Minister. Om dat bezwaar gegrond te doen zijn, zou door dezen Minister in deze voordragt eenige verandering moeten zijn gebragt omtrent dit punt, doch dat is niet geschied. Ook in het nieuw wetsontwerp wordt in art. 28 der vorige wet niet de minste wijziging aange troffen; terwijl in art. 29, dat wel werd gewijzigd en waarin de eedsformule is opgenomen, wordt gezegd dat de eed zal worden afgelegd »op boven omschreven wijze en plaats", dus met referre naar art. 28 der vorige wet. Er is mitsdien niets veranderd en ook voor een successieregt in de regte linie blijft alles in den tegenwoordigen toestand, ook de eed.

Waar nu nergens wordt gewezen op veelvuldige misbruiken bij aangiften waar het gold 4, 6 ja 10 pct., heeft men daar grond tot het vermoeden dat dit geheel anders zijn zal bij eene belasting ad 1 pct.? Dat de vroeger morele bevolking nu op eens immoreel zal worden? Dat is eene bloote conjectuur, waar tegenover met meer regt kan

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

worden gesteld een geloof aan de in Nederland algemeen bestaande goede trouw.

Het is hier echter de vraag, of in deze wetsvoordragt iets is veranderd met betrekking tot den eed; en dan antwoord ik ontkennend. Ja, zegt de geachte afgevaardigde, er is wel iets veranderd: thans is uitgemaakt dat men op gansch andere wijze denkt over den eed, dat deze op eene andere wijze kan worden afgelegd en vervangen door eene eenvoudige verklaring.

Men moet nimmer ongelijksoortige zaken met elkander vergelijken. Ik juichte het niet toe dat *passim* in eene wet van gering belang, die omtrent de beëdigde vertalers, iets dergelijks werd opgenomen; maar dat was voor mij geen motief om mijne stem daaraan te onthouden. Daarin is de bepaling opgenomen, dat hij die aan de bij die wet gestelde eischen voldoet, den eed of belofte moet afleggen, zijn plicht als vertaler met naauwkeurigheid te zullen vervullen. Even als elke ambtseed ziet ook die belofte op de toekomst, dat men trouw zijne betrekking en zijn plicht zal vervullen.

Maar is dat dezelfde eed als die welke gevorderd wordt tegenover den fiscus of den regter? Neen, deze laatste is de solemnele bevestiging eener verklaring, die men op het oogenblik afgelegd heeft of afleggen zal.

De beide gevallen staan dus volstrekt niet gelijk. Maar bovendien (en dat is de hoofdzak) eene bepaling in eene wet, houdende regeling omtrent de beëdiging der vertalers, kan nooit ingeroepen of als wapen gebezigd worden tegenover eene andere wet, in casu dit wetsontwerp, waarbij hoegenaamd niets in den bestaanden toestand is veranderd.

Men verwijt den Minister, dat hij zich daaromtrent niet pertinent heeft uitgelaten. De Minister zelf heeft echter weinig te maken met den eed, die afgelegd wordt voor den kantonregter, waarna de stukken in handen van de administratie komen.

Maar al kon ook met eene enkele belofte of verklaring volstaan worden, waarom wordt dan de toestand zoo verergerd? Eene wet te maken die alle fraude, alle kwade trouw onmogelijk maakt, is niemand gegeven.

Maar, zegt men, nu wordt niet alleen de deur voor ontdaiking open gezet, voor oneerlijke lieden en bedriegers, maar ook voor de godlochenaars.

Dit laatste is een zeer teeder punt; ik moet echter verklaren de redenering van den geachten afgevaardigde hieromtrent niet te begrijpen. Hoe kan men aanvoeren dat de godlochenaar, dit is hij, die niet gelooft aan het bestaan van een Opperwezen, zijn laatste houvast om eerlijk te zijn verliest, nu hij geen eed behoeft af te leggen? De eed is de aanroeping van het Opperwezen als getuige; het is, zoo als men gezegd heeft, de straf des Hemels die men van het Opperwezen over zich inroept, wanneer men aan de waarheid niet getrouw is.

Hoe hij die niet gelooft aan het bestaan van een Opperwezen, eerder tot kwade trouw zou gebragt worden, nu hij geen eed behoeft af te leggen, dan het geval zoude zijn, wanneer hij wel aan een eed gebonden was, is mij niet helder. Hij, die niet aan het bestaan van een Opperwezen gelooft, is een eerlijk man of hij is het niet. Is hij het, dan zal hij niet meer of minder aangeven hetzij hij een eed moet afleggen, ja dan neen. En is hij oneerlijk man, dan zou ook voor hem de vrees voor het Opperwezen in het geheel niet kunnen wegen; immers hij gelooft niet aan een God!

Over de wet zelve zal ik niet spreken. Na het uitmuntend betoog van den heer Pincoffs zou ik elk woord overbodig achten. Ik voelde mij alleen genoopt om dit speciaal, mijns inziens te breed uitgemeten, bezwaar te wederleggen.

Alleen ten slotte dit. Ik ben geen enthousiast voorstander van deze belasting, maar ik zal stemmen voor de wet omdat ik ze noodzakelijk acht. In de andere Kamer is gezegd dat dit nu eens eene belasting is, die door de kiezers zal betaald worden; ik voeg daaraan dit toe: een belangrijk deel van de opbrengst dezer belasting zal gedragen worden door de kinderen der hoogstaangeslagenen. Ook

daarom zou het mij leed doen wanneer zij door deze Kamer verworpen werd.

De heer **Thooft**: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal zeer kort zijn. Vooreerst twee opmerkingen. 1°. Ik ben het volkomen eens met de heeren van Akerlaken en Geertsema, die deden opmerken dat iedere politieke beschouwing bij de bespreking van dit ontwerp buiten behandeling moet blijven. 2°. Dat ik van eene andere meening ben dan de heer de Raadt, die meent dat de gisteren aangenomen leeningwet geheel als vastgeklonken aan deze wet moet beschouwd worden. Wanneer die stelling opging, had de geheele discussie van dezen morgen wel ter zijde kunnen gelaten zijn. Ik begrijp dat beide wetten op zich zelve staan.

Wat de successiebelasting in de regte lijn betreft, daarvan ben ik geheel en al tegenstander. Met den heer van Akerlaken noem ik die belasting zeer anti-nationaal. En wanneer die belasting niet anti-nationaal was, hoe is het dan mogelijk dat men in den tijd van de voormalige republiek, speciaal in de beide Hollanden, zoowel belasting van het kapitaal als van het inkomen geheven heeft en nimmer eene belasting op de successie in de regte lijn heeft ingevoerd? Onder de Fransche overheersching heeft men hier zulk eene belasting gehad, maar dadelijk na de restauratie heeft men ze ter zijde gezet omdat zijn hooge mate gehaat was. En dat deed men in een tijd toen de finantien zoo hopeloos waren, toen alles op nieuw moest worden ingericht! Zou dit niet genoeg zijn om te doen uitkomen dat deze belasting niet kan dienen voor het Nederlandsche volk? In één geval kan ik ze mij denken, dat is, wanneer de vijand voor de poorten stond en alle bronnen van bestaan waren uitgeput.

Den geachten spreker uit Zuidholland zal ik nu niet breedvoerig refuteren, maar wij hebben uit de discussie genoegzaam geleerd dat de toestand niet zoo zwart is als hij dien wel voorstelt.

Aan de leeningwet heb ik mijne stem gegeven, omdat ik begreep dat, wanneer deze wet werd afgestemd, het dezen Minister gegeven zal zijn om andere middelen te beramen om het te kort door de leening ontstaan te dekken.

Nu nog een paar opmerkingen tegen de wet, zoo als zij is voorgedragen.

De inbreng is geheel uit het ontwerp weggelaten, waardoor deze belasting bepaald op de grondbezitters zal drukken, zoo als reeds door andere sprekers is opgemerkt. Men zegt wel dat het hier geene gewoonte is zich uit te kleeden, voordat men naar bed gaat, maar dat argument geldt mijns inziens alleen voor de zijlinie. Wanneer toch de kinderen zich behoorlijk gedragen, zullen de ouders er geen bezwaar in zien een groot gedeelte van hun bezit reeds bij hun leven af te staan. Bij grondbezit kan dit echter niet plaats hebben, omdat daar het remedie erger zou zijn dan de kwaal, door de registratie belasting. Men heeft beweerd dat de belasting zoo gemakkelijk zou te betalen zijn. Ik geef dit toe wat groote boedels betreft, maar in de meeste gevallen zullen de menschen er in groote moeilijkheden door gebragt worden. Hoe gaat het in het dagelijksch leven? Wanneer de kinderen eenen zekeren leeftijd bereikt hebben, leenen de ouders hun geld op eigen naam, of de kinderen leenen onder borgtocht van de ouders, of hun wordt bij een bankier of kassier een crediet geopend door de ouders.

Naauwelijks hebben de ouders de oogen gesloten, of de geldschietters beginnen hun kapitaal op te vorderen, en de bankiers of kassiers zeggen hunne credieten op. De kinderen bevinden zich dan wel degelijk in finantiele moeilijkheden, want zij moeten geld maken, en die moeilijkheden worden nog vermeerderd door het opmaken van de specifieke opgaven van de goederen voor deze successiebelasting en de betaling dier belasting.

Hiermede geloof ik mijne stem, die ik tegen dit wetsontwerp zal uitbrengen, genoegzaam geregtvaardigd te hebben.

De heer **Michiels van Kessenich**: Mijnheer de Voor-

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

zitter! Hoewel de toestand van mijne gezondheid mij de reis naar den Haag zeer bezwaarlijk maakte, heb ik niet geaarzeld mijn eigen persoon ter zijde te stellen om hier in deze Kamer tegen dit wetsontwerp te komen protesteren, hetwelk zoozeer in Limburg het algemeen misnoegen heeft opgewekt.

Ik moet verontschuldiging vragen dat ik welligt op eenige punten zal terug komen die reeds in de stukken behandeld zijn, daar ik aan de werkzaamheden in de afdeelingen geen deel heb kunnen nemen.

Intusschen wil ik niet in alle grieven, die tegen dit wetsontwerp zijn aangevoerd, treden, en zal ik mij alleen bepalen tot de onregtvaardigheid, die in dit wetsontwerp gelegen is. Het schijnt dat men meer bijzonder de grondeigendommen, tegenover de fortuinen en portefeuille heeft willen drukken, in zooverre dat aan de fortuinen en portefeuille meer vrijheid gelaten is om de wet te ontduiken. Dit kan bij den grondeigendom het geval niet zijn. De Minister zal mij wel toegeven dat er ontduikingen zullen plaats hebben. Hij heeft wel hoop dat het niet zoo erg zal zijn, maar ik vrees dat het cijfer met den tijd nog al zal klimmen. Ik lees in het Verslag der Kamer dat verscheidene leden hebben aangedrongen op eene belasting van goederen in de doode hand. Ik zal dat punt niet verder bespreken omdat het niet aan de orde is, maar ik zou naar aanleiding daarvan wel aan den Minister willen vragen of eene belasting van goederen in de levende hand ook niet zeer wel te pas zou kunnen komen? Ik bedoel met goederen in de levende hand bijv. alle actien in portefeuille, actien van de Nederlandsche Bank, aandelen en obligatiën van spoorwegen, natuurlijk mits zij goed zijn, enz., enz., altemaal actien die niets aan den lande afwerpen en die toch zeer goed belastbaar zijn.

Is het regtvaardig en billijk dat iemand die f 100 000 bezit aan actien van de Nederlandsche Bank (om mij nu eens bij die instelling te bepalen), van dat kapitaal niets betaalt, terwijl iemand die f 100 000 in grondeigendom heeft vastgelegd, van dat bedrag grondlasten moet betalen? Is het regtvaardig en billijk, vooral wanneer men in aanmerking neemt dat de eerste 4, 5 en meer procenten maakt, terwijl de grondeigenaar zich met 3 procent moet tevreden stellen?

Naar aanleiding van hetgeen de heer Pincoffs heeft gesproken over hervorming van ons belastingstelsel beveel ik den Minister aan, om dat onderscheid tusschen kapitalen en portefeuille en grondbezit te doen ophouden; anders bestaat er geen regtvaardigheid meer. Met leedwezen heb ik gezien dat de specifieke opgave verpligtend is gesteld ook voor de successie in de regte lijn.

Omtrent die memorie van aangifte zou ik den Minister wel een paar vragen willen doen. Ik stel een paar voorbeelden.

De verschillende perceelen, waaruit eene hofstede bestaat, doch waarvan enkele afzonderlijk gelegen zijn, zijn aan denzelfden persoon verhuurd voor een bepaalden prijs.

De afzonderlijk gelegen perceelen hebben een afzonderlijk kadastraal nummer; kan men nu volstaan met die hofstede in massa aan te geven, of wordt er verlangd, dat elk perceel afzonderlijk volgens kadastraal nummer wordt opgegeven? Een stuk grond ter grootte van 40 à 50 bunders, doorsneden door aan den eigenaar toebehoorende cultuurwegen. De cultuurwegen en de verschillende gedeelten, waarin de grond aldaar doorsneden wordt, hebben elk een afzonderlijk kadastraal nummer.

Kan men, het is eene soortgelijke vraag als de vorige, dat stuk grond in massa aangeven of wordt afzonderlijke opgave volgens de kadastrale nummers vereischt?

Op deze vragen zoude ik zeer gaarne een antwoord van den Minister ontvangen.

De geachte afgevaardigde uit Zuidholland heeft er dezen morgen op gewezen dat de agitatie bij dit wetsontwerp niet zoo groot is als toen er sprake was van eene tabaksbelasting. Dit is niet te verwonderen, want men vindt bijna geen straat, zonder tabaks- of sigarenwinkel.

De geachte afgevaardigde heeft verder gezegd, dat er toch middelen moeten zijn om de rente te voldoen van de geldleening die hier gisteren is aangenomen.

De geachte afgevaardigde beroept zich dus op die leening, en hij wenscht dit wetsontwerp aangenomen te zien, opdat men daardoor zou kunnen voldoen aan de verplichtingen die de leening aan den Staat zal opleggen. Ik geloof dat er nog tijd genoeg is om daarin later te voorzien, want de leening is nog niet gesloten, en wanneer ik mij goed herinner, dan heeft de Minister gezegd, dat het zijn voornemen was om de leening bij gedeelten uit te geven, naar mate het geld noodig zou zijn. Daarenboven zal er zeker een half jaar verlopen, eer men de coupons zal moeten voldoen, en ik geloof dat, mogt dit wetsontwerp verworpen worden, de Minister met zijn bekend genie, wel in staat zal zijn om in dien tijd bij de Vertegenwoordiging met een nieuw wetsontwerp te komen, waardoor de kosten der leening zouden kunnen gedekt worden. De Minister zal er wel eens over gedacht hebben om andere belastingen voor te stellen, en mogt hij dit doen, dan zou, mijns inziens, de betaling der rente toch niet behoeven uitgesteld te worden. Volgens het Verslag dezer Kamer maakte men er zich een weinig angstvallig over, dat ten gevolge van deze wet de fortuinen bekend zouden worden. De Minister kon hierop geen ander antwoord geven dan hij gegeven heeft, dat »de ontvanger staat onder ambtseel, en moet het geheim bewaren." Dat is — hij houde het mij ten goede, — een theoretisch, maar geen praktisch antwoord. De ontvanger van de registratie heeft immers zijne klerken, die niet onder eede staan, en die personen zijn dus niet tot geheimhouding verplicht.

De memorien van aangifte moeten vervolgens naar den hypotheek-bewaarder voor de overschrijving van het vast goed, en die bewaarder heeft ook klerken.

Zou dus het geheim wel goed bewaard blijven? Ik geloof dat, als ik wenschte te weten hoeveel een voor de successie aangegeven boedel bedraagt, ik dit, met een weinig geld, wel zou kunnen te weten komen.

Dit is echter minder, want ik geloof, dat zij, die eene aangifte voor de successie te doen hebben, bevreemder zijn voor de openbaarheid van hetgeen zij *niet* hebben, dan van hetgeen zij *wel* hebben.

Ik heb met genoegen gezien, dat de Minister op de vraag betreffende de afschaffing der overgangs- en hypotheekregten, gezegd heeft, dat hij deze zaak nader zou overwegen.

Wanneer toch het deficit, dat ontstaan zou door de afschaffing van de overgangs- en hypotheekregten, zou moeten gedekt worden door eene verhooging van de belasting op den grondeigendom, dan zou dit alweer een nieuwe last zijn die op de grondeigendom zou drukken en waarmede ik mij zeer moeilijk zou kunnen vereenigen.

Het laatste punt, dat ik wensch te behandelen, betreft den eed. Daarover is ook reeds in deze discussie in verschillende zin gesproken.

In ons land wordt wel wat veel misbruik gemaakt van het opleggen van den eed. Allerlei ambtenaren, tot de allerminste toe, moeten den eed doen. En waartoe leidt dat? Tot niet veel. Als toch een ambtenaar zijn pligt verzuimt, wordt hij vervolgd voor het door hem bedreven feit, en zoo zal het ook gaan met hen, die deze belasting ontduiken en aan wie dit zal kunnen bewezen worden. Zij ook zullen vervolgd worden voor de bijbetaling van regten en voor de betaling van boete, en niet wegens meened.

Wegens meened worden alleen vervolgd zij, die voor den regter getuigenis der waarheid moeten afleggen en die zich niet aan de waarheid houden. Wanneer echter ambtenaren, die hun pligt verwaarloozen, ambtenaren van de belastingen, behorende onder het gebied van den Minister van Finantien, die hunne kas te kort doen, allen wegens meened vervolgd moesten worden, waar zou dat heen?

De rechtschappen man betaalt wat hij betalen moet, en voor hem is geen eed noodig; maar dat er ook velen zijn, die men niet onder de rechtschappen lieden kan rangschikken, ja, dat is helaas ook waar. Maar daar zal deze wet ook verder geen goed aan doen, en aan de publieke moraliteit zal zij veel schade toebrengen.

Ik zal mijne rede eindigen, en na hetgeen ik hier in het

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

midden heb gebragt, is het niet moeilijk te vatten, dat ik mijne stem tegen het wetsontwerp zal uitbrengen.

De heer **van Sasse van Ysselst**: Mijnheer de Voorzitter! Vergun mij in twee woorden mijne stem te motiveren. Toen ik den eersten blik op het wetsontwerp sloeg, dat thans aan onze beraadslaging is onderworpen, kwam mij voor den geest — en die gedachte is steeds levendig bij mij gebleven — dat ik sedert lang bespeurd had dat men met begeerige oogen zag naar eene zekere welvaart en de bevredigende uitkomsten, die vaste goederen en landbouw, zoo naauw aan elkander verwant, afwierpen. Men beschouwde dat het hun wel ging. Nu schijnt dat welgaan in onzen tijd niet lang in ons land te mogen duren; onmiddellijk komt de schatkist en vraagt er een deel van, niet alleen van de inkomsten, maar, zoo als hier het geval is, ook van het kapitaal; en nu vind ik het onbillijk dat men, bij den nood waarin de schatkist verkeert, schier alleen een beroep doet op de onroerende goederen om het deficit te dekken. Ik weet wel, dat de roerende ook aangesproken zijn, maar na al de betreurenswaardige interpretaties, die hier omtrent den eed hebben plaats gehad, vrees ik dat de Minister financiële teleurstelling zal ondervinden. En men vergeete niet, dat in den tusschentijd de grondeigendom te zwaar kan zijn getroffen, en dat misschien wel eens het oogenblik kan aanbreken waarop wij geroepen zullen worden die grondeigendom weder uit zijn verval op te beuren. En dat gaat niet gemakkelijk. Wij hebben den handel en de fabrieken zien kwijnen, en wat hebben wij gedaan om die op te beuren? Spoor- en waterwegen gemaakt, tariven verlaagd, watertollen afgeschaft; en wat heeft dat alles geholpen?

Ik voor mij vind groot bezwaar om grondbezit aan eene gevaarlijke proef te onderwerpen, zal dit niet mede doen en tegenstemmen.

De heer **de Sitter**: Ik had geen plan over dit wetsontwerp een woord te spreken; vooral na de uitstekende rede van den geachten afgevaardigde uit Zuidholland, de heer Pincoffs, acht ik dit geheel overbodig. Ik heb alleen het woord gevraagd om eene enkele uitdrukking van den geachten spreker uit Gelderland, den heer Thooft, te rectificeren, die, deze belasting bestrijdende, haar anti-nationaal noemde, en die qualificatie hierop baseerde, dat onze voorvaderen, allerlei onderwerpen belastende, nooit op het denkbeeld waren gekomen de nalatenschappen in de regte lijn met eene belasting te treffen.

Er moet zeker bij dien geachten spreker eene vergissing hebben plaats gehad, want als hij inzielt de ordonnantie voor de provincie Holland, van 22 Junij 1695, dan zal hij daarin vinden eene heffing van den 20sten penning, dat is 5 percent van alle nalatenschappen, zoowel in de regte als in de zijlinie, alsmede van vreemdelingen verkregen. Die ordonnantie staat niet op zich zelve, zij is gevolgd door andere ordonnantien van gelijken aard waarin, zoo mijn geheugen mij niet bedriegt, de heffing nog hooger was, in Utrecht, Zeeland en welligt nog in andere provincien.

Ik heb gemeend dit te moeten releveren tot wegneming van het misverstand, als of, behalve in den korten tijd der Fransche heerschappij, onze voorouders nooit zulk eene belasting gekend hadden en dat zij daarom anti-nationaal zou zijn.

Overigens refereer ik mij aan hetgeen door den geachten spreker uit Rotterdam, den heer Pincoffs, beter en krachtiger is gezegd dan ik zou kunnen doen.

De heer **Gleichman**, Minister van Financien: Toen ik Mijnheer de Voorzitter, de portefeuille van Financien aanvaardde, wist ik dat mij aanstands wachtte eene dubbele taak. In de eerste plaats bevonden wij ons niet meer in een toestand van ruimte van middelen, maar stonden wij integendeel tegenover tekorten. Jaren lang had men het zich noch hier, noch in de andere Kamer, noch aan de Ministerstafel ontleidsd, dat het oogenblik naderde, waarop zou moeten worden geleend. Het is te regt in het Verslag dezer Kamer over dit wetsontwerp herinnerd, dat reeds in

1860 dergelijke voorspelling is gedaan. Die voorspelling heeft zich sedert met langer of korter tusschenpozen herhaald; zij is bewaarheid geworden. Wij staan nu tegenover tekorten van afgesloten dienstjaren en van het loopende jaar, waarin moet worden voorzien.

Dit was het eerste deel mijner taak.

Het tweede deel lag daarin dat men, geld opnemende, den moed moest hebben om de lasten, die daardoor op de jaarlijkse begrooting worden gelegd, onder de oogen te zien. Ik wist dat die dubbele taak aan groote moeilijkheden zou zijn verbonden. Wel wist ik tevens dat, waar de noodzakelijkheid sprak, waar het geld dreigde binnen kort niet meer aanwezig te zullen zijn, de Nederlandsche Vertegenwoordiging daarvoor middelen zou willen aanwijzen. En evenmin was het mij onbekend, dat het in beginsel, niet het minst door de Eerste Kamer gehuldigd, onder ons vaststaat, dat men, uitgevende, tevens moet zorgen voor de middelen tot dekking. Maar te ontkennen viel het aan den anderen kant niet — en de discussien der laatste tijden hebben het overvloedig bewezen — dat over de keuze van de middelen om in die leemte in onze inkomsten te voorzien, zeer uiteenlopende gevoelens heerschten.

Bij mijn optreden vond ik het wetsontwerp, dat thans met eenige wijzigingen aan het oordeel dezer Kamer is onderworpen. Ik vond het met ingenomenheid in dezen zin, dat ik, met den geachten afgevaardigde uit Gelderland, den heer van Rhemen van Rhemenshuizen, kan verklaren sedert lang een voorstander te zijn van eene successiebelasting in de regte linie. Toch wil ik niet zeggen dat ik, vastgeknoopt als deze voordragt was aan de wijziging eener andere wet, den moed zou gehad hebben het voorstel te handhaven. Verplaatsing van last te verkrijgen, hoe billijk, hoe gewenscht op zich zelve, ten koste van den strijd dien ik met dit wetsontwerp te gemoet zag, ten koste van de velerlei beweging die het zou wekken, — Mijnheer de Voorzitter, er waren redenen die aan de wenschelijkheid van zoodanige gedragslijn deden twifelen. Verplaatsing van last kan ook te duur worden gekocht. In het algemeen ligt er waarheid in het woord van de Gasparin: *L'impôt variable est pis encore que l'impôt excessif*.

Thans echter geldt het méér dan eene verplaatsing; het geldt de versterking der gewone middelen van den Staat door nieuwe inkomsten. Waar dat het geval was, heb ik niet gearzeld. En waarom aarzel ik thans nog niet, na hetgeen ik ook heden in deze vergadering tegen deze wetsvoordragt hoorde aanvoeren? Omdat de voorgedragen belasting mij blijft voorkomen, te voldoen aan twee regelen; regelen door Macculloch met groote helderheid ontwikkeld: dat namelijk de belasting gemakkelijk uit te schrijven en gemakkelijk in te vorderen zij. Aan beide vereischen meen ik dat deze successiebelasting voldoet.

Zij zal gemakkelijk uitgeschreven en ingevorderd worden. Men heeft een kader van ambtenaren met de uitvoering der bestaande wet op de successie vertrouwd; men kan met eene uitbreiding der bestaande regelen, met eene verbreding van den eenmaal aangenomen grondslag volstaan; men vraagt geld daar en dan, waar en wanneer het werkelijk wordt verkregen; men vraagt van dat verkregene een klein gedeelte; een gedeelte waarvan ieder voor zichzelf elk oogenblik de berekening kan maken.

Nogtans — ik erken het ten volle — kan eene belasting, aan beide vereischen voldoende, in verband met andere omstandigheden afkeuring verdienen. Belastingverhoging — zoo werd ook heden terecht opgemerkt — is steeds iets onaangenaams; en als men niet staat voor eene werkelijk gebleken noodzakelijkheid, die is doorgedrongen tot het bewustzijn des volks, begeeft men zich met het voordragen van eene nieuwe belasting op een gevaarlijken, noodlottigen weg. Maar ik meen te mogen aannemen, dat, na hetgeen aangaande de Nederlandsche geldmiddelen in de laatste jaren bleek, niet langer *hieraan* getwijfeld wordt, dat nieuwe middelen moeten gevonden worden, en dat dus slechts de vraag is of betere middelen dan de voorgestelde zijn aan te wijzen.

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

In elk geval — heeft men gezegd — wat er zij van de meerdere of mindere verdienste uwer belasting, vergeet niet dat zij *impopulair* is. Dit argument werd reeds door vele geachte sprekers opgenomen, zoodat ik er weinig aan heb toe te voegen. Ik zou mij niet gaarne wagen aan voorspellingen; maar ik sta vast in de overtuiging dat, wanneer deze wet in werking mogt komen en wanneer wij over 2 of 3 jaar zullen nagaan wat er van haar antinomiaal karakter, van den overgrooten tegenzin dien zij wekt in het volksbewustzijn, zal zijn overgebleven, dat dan zelfs de grootste tegenstanders zullen moeten erkennen misgetast, althans grootelijks overdreven te hebben.

Blijkt die impopulariteit in België, in Frankrijk, in Oostenrijk? Van België is een donker tafereel opgehangen; men heeft er aan herinnerd met welke groote moeite die wet daar tot stand gekomen is; hoe zij een gevolg was van een compromis tusschen verschillende politieke partijen, tusschen een ministerie en zijne vrienden. Die wet werkt intusschen in België reeds bijna 30 jaar, en het is mij niet bekend, dat zij aldaar meer dan andere belastingen weerzin wekt. Wat is gebleken van hare impopulariteit in Frankrijk, waar zij reeds sinds 1790 bestaat?

Is er — ik zeg het den geachten spreker uit Zuidholland, den heer Pincoffs, na — is er onder al de regeringen die elkaar daar opgevolgd hebben ééne geweest, die in haar vaan geschreven heeft: afschaffing van de successiebelasting in de regte lijn?

De belasting — zoo luidt een der verdere bezwaren — is eene *kapitaalsbelasting* en daarom *belemmert zij kapitaalformatie*.

Indien het eene kapitaalsbelasting van zeer aanzienlijk bedrag was, dan zou het bezwaar uit een oekonomisch oogpunt werkelijk overweging verdienen; maar als wij deze zeer matige *kapitaalsbelasting* van één percent vergelijken met de *inkomstenbelastingen*, in sommige gemeenten geheven; als wij den last van 2 of 3 percent op het *inkomen* vergelijken met een van 1 percent op het *kapitaal*; als wij, ondanks dien last, hier en daar op het *inkomen* gelegd, bij ons te lande over het kapitaliseren ons nog niet beducht behoeven te maken — dan springt het ongegronde van dit bezwaar in het oog. Wie kan in ernst gelooven, dat men zich door de betaling van 1 percent zal laten terughouden van kapitaalformatie, die men zoo gaarne en in vele opzichten zoo te regt als plicht voorhoudt aan hem die verkrijgt?

De belasting drukt volgens vele geachte sprekers uitloeiend op het *ouderend goed*.

Het is mij gelukt, een zeer merkwaardigen staat te verkrijgen van de opbrengst der successiebelasting in Frankrijk over 1875, en ik neem de vrijheid daarvoor de aandacht der leden nadrukkelijk in te roepen. De belasting in de regte lijn in Frankrijk is $1\frac{1}{4}$ percent, en komt dus vrij wel overeen met het regt dat hier ter heffing wordt voorgesteld.

In 1875 is voor *ouderend goed* in Frankrijk 19 miljoen francs — maar daarmede voor *ouderend goed* 16 miljoen francs betaald. De geheele waarde, die was aangegeven als bij versterf over te zijn gegaan, bestond voor 1569 miljoen francs uit *ouderend goed* en voor 1305 miljoen francs uit *ouderend goed*; dat geschiedde in Frankrijk; waar omtrent den inbreng dezelfde leer gehuldigd wordt, welke tot nog toe bij onze administratie gold, en waar dat wat moet worden ingebragt, dus buiten den boedel blijft en geen regt betaalt; dat geschiedde in Frankrijk, waar men geen eed vordert.

In Frankrijk alzoo heeft die wegmaking van het *ouderend goed*, waarvan men zich zulke schrikbeelden vormt, niet plaats; of, heeft ze plaats, dan is het in niet noemenswaardige mate. Een cijfer van 1300 miljoen francs *ouderend goed* in één jaar overgaande heeft nog al iets te beteekenen. In Frankrijk komt men dan ook evenmin als men het hier zal doen tot het denkbeeld, door den heer Geertsema aan de hand gedaan, dat een vader bij zijn leven zijn *ouderend goed*, zijne effecten onder zijne kinderen zal verdeelen. Abdicatie komen voor op ieder terrein, maar ze zijn en

blijven zeldzaam; en abdicatie op *geldelijk* gebied liggen niet in de zeden en gebruiken van Nederlandsche ouders. Wanneer men zich het geval denkt, door den geachten spreker en, met eenige wijzigingen, ook door anderen vermeld, dan stelt men zich altijd een speciaal geval, waaruit men gaat redeneren en generaliseren.

Men stelt zich dan bijv. voor een vader, 60 à 70 jaren oud, die volwassen kinderen heeft en den dood over eenige jaren te gemoet ziet; en die, om een regt van één pct. te ontgaan, dat, bij zijn overlijden door die kinderen zou moeten betaald worden, zijne effecten tusschen hen alvast ronddeelt. Wanneer wij zulke voorstellingen maken rekenen wij niet met het onvoorziene. Wat zijn er niet tal van gevallen en gebeurtenissen, die de berekeningen, voorspellingen, beschikkingen van dien vader te niet kunnen doen, en welke dien vader zouden kunnen doen wenschen, dat hij zijn vermogen niet verdeeld had! Die vader zal zich blijven zeggen — gelijk tot nu toe — zoolang ik leef zal ik de beschikking houden over mijn goed, na mijn dood heb ik het vermaakt bij testament; wanneer ik niet meer daar ben, zullen de beschikkingen van dat testament gelden; maar zoolang ik er ben wensch ik het bestuur in handen te houden. En dat zeggend, zal die vader groot gelukkig hebben, en bewijs geven van gezond verstand.

De belasting schendt het familieleven. Wanneer dit bezwaar opging, wat moest dan wel het gevolg zijn van eene inkomstenbelasting, zoo als die reeds in vele gemeenten bestaat, waar men niet meer van hooren zeggen weet welke inkomsten de inwoners hebben, maar waar men daaromtrent heeft gedrukte, voor ieder verkrijgbare opgaven! Het kost toch waarlijk niet heel veel moeite om uit de inkomsten — gesteld de opgave daarvan is juist — tot de kennis van het kapitaal te komen.

De heer Thooft heeft er op gewezen, dat de kinderen juist op het oogenblik dat hun de ouderlijke steun ontvalt, getroffen worden. Dat is niet tegen te spreken, Mijnheer de Voorzitter. Maar waar die geachte spreker zich heeft begeven in denzelfden gedachtengang als de heer Geertsema, en een bepaald geval gesteld heeft, daar gaat, dunkt mij, zijne redenering aan hetzelfde zoo straks genoemde euvel mank.

De geachte spreker denkt zich een vader, die zijn zoon heeft gegeven een voorschot of hem heeft geopend een crediet bij een bankier. Dat voorschot of dat crediet vervalt en moet worden terugbetaald. En nu komt bovendien de fiscus en eischt nog het zijne. Mijnheer de Voorzitter, wat de fiscus dan eischt is, in vergelijking van hetgeen de zoon dan zal terug te betalen hebben aan de eene, maar wat hij in gewone omstandigheden tegelijk zal ontvangen uit den boedel, uit de erfenis, aan de andere zijde, al een zeer miniem bedrag, dat al zeer weinig te beteekenen zal hebben.

De geheimhouding. Er waren leden die zeiden, dat aan den ambtseid, die de ambtenaren tot geheimhouding verplicht, geen waarde kon worden toegekend.

De heer Michiels van Kessenich meende, dat de Minister zich van deze quaestie met eene theoretische beschouwing afmaakte, en voegde er bij, dat wel de ambtenaren beëdigd zijn, maar hunne klerken niet.

Mijnheer de Voorzitter! De ontvangers van de registratie zijn verantwoordelijk voor het personeel dat zij op hunne kantoren hebben. Ziedaar de praktijk voorgeschreven en opgevolgd. En wil men, zooals de geachte spreker scheen te wenschen, alle voorschriften, alle leer en theorie nu eens ter zijde laten, en zich alleen op het terrein van de praktijk bewegen, dan mag ik vragen, op nieuw en dringend vragen: *wanneer, waar* is van schending van familiegeheimen gebleken?

De geachte afgevaardigde ging zoo ver van te zeggen, dat men met een weinig geld wel achter die geheimen zou komen.

In de andere Kamer heeft men mij meermalen verweten, dat ik een te groot optimist was. Welnu, ik ruil die stemming nimmer voor het cynisme, waarmee nu en dan over de wijze, waarop pligten worden nagekomen en regten worden geëerbiedigd, is gesproken, en voor de

opvatting van den geachten afgevaardigde omtrent de wijze waarop de Nederlandsche ambtenaren de geheimen, hun toevertouwd, bewaren, geef ik de mijne nimmer prijs. Ik geef ze allermintst prijs, na de vage beschuldigingen, die men zich op dit punt veroorloofd heeft.

Mogt de geachte afgevaardigde mij omtrent die schending van geheimen, die volgens hem heeft plaats gehad of plaats heeft, bijzondere, bepaalde gevallen kunnen aanwijzen, zij zullen met de meeste gestrengheid onderzocht worden.

De vrijstellingen, heeft men gezegd, geven een groot en onbillijk *privilegie*.

Dit argument is door andere spreker reeds zoo voldoende wederlegd, dat ik daarop niet zal terug komen. Men heeft gevraagd — en ik breng dit tot die gronden, die zoo te regt als sentimenteële gronden gekarakteriseerd zijn door den heer van Rhemen van Rhemenshuizen — of de vermogens minder treurend zijn na het overlijden van dierbare betrekkingen, dan de minvermogens.

Mijne meening is, dat droefheid onafhankelijk is van het huis dat men bewoont en van den rang of den stand dien men in de maatschappij bekleedt.

Wij, wetgevers, hebben hier alleen te doen met *deze* vraag: Waar is uit een geldelijk oogpunt de draagkracht? Waar begint zij te ontbreken?

De eed. De heer Vos de Wael gewaagde van eene principiele uitspraak, in de Tweede Kamer omtrent den eed gevallen, en naderhand door deze Kamer bevestigd.

Mij van eene principiele uitspraak over het vraagstuk van den eed, noch door de Vertegenwoordiging, noch door een van beide takken der Vertegenwoordiging iets bekend. De beslissing van 3 April, waarop de geachte spreker doelde, was, dunkt mij, wel verre van principieel, bij uitnemendheid incidenteel. En wat nu den eed betreft, in *deze* wet voorgeschreven, de heer Borsius heeft met juistheid uiteengezet het standpunt van den Minister van Financien.

Niet de Minister neemt dien eed af, de eed wordt voor den kantonregter afgelegd. De Minister heeft alleen te vragen naar het bewijs, dat aan de wet voldaan is. Heeft hij dat bewijs ontvangen, dan behoeft hij niet te onderzoeken naar de redenen waarom voor den kantonregter in het eene geval de eed is afgelegd, en in het andere geval genoeg is genomen met de verklaring. Ik wensch echter in herinnering te brengen, dat de Regering, bij de Memorie van Beantwoording, II. Zaterdag aan deze Kamer ingezonden, zich bereid heeft verklaard het geheele vraagstuk van den eed zoo noodig op nieuw te regelen. Het is toch een vraagstuk dat niet bij ééne wet voorkomt, maar tal van wetten raakt.

De belasting is *elastiek*; waarom zou het 1 percent later geen 2 percent worden?

Mijnheer de Voorzitter! Ik weerleg de bedenking op dezelfde wijze als ik deed in de Tweede Kamer.

Een van de hoofdargumenten, ten gunste dezer belasting door mij aangevoerd, is juist geweest de laagte van het regt; en nu zal men toch van mij niet verwachten, dat ik dat argument zelf te schande zou willen maken, te niet zou willen doen, door later met een voorstel tot verhooging bij de Vertegenwoordiging te komen. En als een opvolger van mij zich ter kwader ure mogt laten verleiden om een verhooging van het successieregt in de regte linie in zijn programma te schrijven, dan geloof, ik dat hij hier of daar wel een vriend zal aantreffen, die hem, gesteld dat dit wetsontwerp tot wet mogt zijn verheven, zal herinneren aan de moeilijke, vermoeijende wijze, waarop de heffing reeds van dit ééne percent werd verkregen. Hij zou dan waarschijnlijk, en te regt, terugdeinzen voor een taak, die nog veel zwaarder zou zijn dan die, welke de tegenwoordige Minister reeds te vervullen heeft gehad.

De inbreng. In het wetsontwerp, zoo als het in de Tweede Kamer werd ingediend, ontbrak eene bepaling omtrent den inbreng; zij kwam mij voor onnoodig te zijn. Toen echter eenmaal in de afdeelingen met eenigen nadruk het denkbeeld ter sprake was gebracht, om wat door inbreng tot den boedel terugkeerde te beschouwen als uit den boedel te zijn geërfd of gekregen, als te behooren tot

den boedel, zoo als die op het oogenblik van het overlijden bestond, en waaruit *door* het overlijden werd geërfd of verkregen, heb ik daaraan toegegeven. Daarmede was reeds terstond uitgemaakt dat, als die bepaling ontbrak, de inbreng niet zou gerekend worden tot den boedel te behooren. Toen zich nu omtrent dit punt eene breede beraadslaging ontspon, bleek het alras dat, wilde men ook den inbreng belasten, sommigen, ter verzekering van dien inbreng, eene reeks van zeer lastige bepalingen noodig achtten, die, naar mijne zienswijze overbodig, echter de uitvoering der wet, niet zoozeer met het oog op de beambten, als wel ten opzichte van de belastingschuldigen bij uitnemendheid lastig zouden maken. In dien stand van zaken heb ik, zonder groot leedwezen, art. 2 door de Tweede Kamer zien verwerpen, en bevind ik mij thans op hetzelfde standpunt dat de administratie hier en in Frankrijk tegenover den inbreng altijd heeft ingenomen.

Wanneer men zich omtrent de gevolgen dier vrijstelling van den inbreng nog schrikbeelden mogt maken, dan verwijs ik op nieuw naar de resultaten die ik, omtrent de opbrengst der belasting in Frankrijk, heb medegedeeld.

In Frankrijk bestaat dezelfde interpretatie omtrent den inbreng en dezelfde faciliteit dus, zoo men wil, om roerende goederen aan de belasting te onttrekken; en wat was de uitkomst? Dat in 1875 voor eene waarde van 1305 miljoen francs aan roerende goederen werd aangegeven.

Ik kom thans tot de beantwoording van enkele vragen, die door sommige geachte sprekers zijn gesteld.

De heer Hein vroeg, wat de Minister denkt omtrent eene wijziging van de patentbelasting en voegde er bij, dat men thans niet meer, zoo als vroeger, hoorde gewagen van de wenschelijkheid en de noodzakelijkheid eener afschaffing van die belasting.

Ja, Mijnheer de Voorzitter, de tijden zijn veranderd. Er was een tijd dat de eenige vraag die bij de Lespreking van belastingen scheen te gelden deze was, welke belastingen het eerst moesten afgeschaft worden. Het getij is gekeerd; en over de vraag welke belastingen moeten afgeschaft worden heeft men zich in en buiten de bureaux van mijn Departement minder het hoofd te breken.

Den geachten afgevaardigde uit Gelderland, den heer van Rhemen, heeft men medegedeeld, dat ik verklaard zou hebben, nimmer eene Rijks inkomsten-belasting te zullen voordragen. De geachte afgevaardigde vergunnen mij, te verwijzen naar hetgeen ik, in December des vorigen jaars, omtrent dat onderwerp in deze Kamer heb verklaard.

Ik heb gezegd, van de onvermijdelijkheid eener Rijks inkomsten-belasting niet overtuigd te zijn.

Ik herhaal dat, en voeg er bij dat men, de inkomsten-belasting in handen der gemeenten vindend, zich wel tweemaal bedenken zal eer men dat middel aan de gemeenten onttrekt en vervormd in eene Rijksbelasting, waarvoor het zich, naar mijne meening, daarenboven minder leent dan voor eene gemeente-belasting.

De geachte afgevaardigde uit Limburg, de heer Michiels van Kessenich, heeft mij eenige vragen gesteld. Hij vroeg mij allereerst (hierop althans komt het neer), denkt gij wel eens aan eene belasting van het kapitaal in portefeuille, aan het belasten van al die aandeelen, obligatiën en actiën, die bij groote menigte hier te lande in de geldkist liggen?

De Minister van Financien denkt daar vooral in dezen tijd zeer dikwijls aan, en het denkbeeld heeft zelfs voor hem iets geruststellends; want hij ontveinst zich niet, dat wanneer de tijd mogt komen, die door den een wat vroeger, door den ander iets later wordt te gemoet gezien, waarop verdere verhooging van belasting noodig mogt zijn, niet in de laatste plaats het oog zal moeten geslagen worden op het kapitaal in portefeuille.

Intusschen heeft de geachte afgevaardigde, in de voorstelling die hij gaf van den tegenwoordigen toestand, wel eenigzins overdreven.

Hij deed het voorkomen als of aandeelen — die van de Nederlandsche Bank noemde hij in de eerste plaats — als of aandeelen in naamloze vennootschappen volstrekt geene belasting betalen.

Het zij mij vergund er den geachten afgevaardigde aan

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

te herinneren, dat er eene patentbelasting bestaat, die geheven wordt op het dividend, en die twee percent bedraagt, behalve de opcenten.

Eene tweede vraag was deze:

Wanneer men een onroerend goed bezit, dat in verschillende kadastrale percelen verdeeld en met verschillende wegen doorsneden is, maar dat als één geheel beschouwd verhandeld en berekend wordt, kan men dan volstaan met aangifte van dat goed als één geheel, of moet men treden in gedetailleerde omschrijving? Mijn antwoord is: zoodanig goed kan men in de memorie van aangifte als één geheel vermelden en aangeven; over de parcellatie waarin dat goed door verschillende omstandigheden kan verkeeren, heeft men zich niet te bekommeren.

Vraagt de geachte afgevaardigde voorts, met andere sprekers, welke belastingen zullen worden ingevoerd en herzien, dan komt het mij met den geachten afgevaardigde uit Zuidholland, den heer Hein, voor, dat de patentbelasting, gewijzigd, voor eene bedrijfsbelasting grondslagen zou kunnen opleveren, die werkelijk niet te versmaden zijn. Tegenover de onderstelling, dat ik, de inkomstenbelasting vindende in handen der gemeenten, zou denken, dat deze met die belasting in al hare behoeften zouden kunnen voorzien, ook wanneer het $\frac{1}{2}$ van het personeel haar ontnomen werd, zij het mij vergund, mij te beroepen op mijn antwoord op het Verslag der Kamer; als mijn denkbeeld geef ik daar te kennen, dat van terugneming van $\frac{1}{2}$ van het personeel geen sprake zal kunnen zijn, wanneer niet te gelijker tijd van Rijkswegen aan de gemeenten een ander middel wordt aangewezen.

De geachte afgevaardigde uit Gelderland, de heer van Rhemen van Rhemenshuizen, heeft gevraagd of ik van meening ben, dat de indirecte belastingen de voorkeur verdienen boven directe. Die geachte afgevaardigde zal mij ten goede houden, dat ik over de vraag, zoo algemeen gesteld, op dit oogenblik met hem niet in debat trede, en mij met dit antwoord vergenoeg: in een goed belastingstelsel zijn indirecte belastingen, naar mijne overtuiging, onvermijdelijk. Nu zal het den geachten afgevaardigde op zijn standpunt wellicht aangenaam zijn nog eens in het licht te hooren stellen, welke plaats de indirecte belastingen werkelijk in ons belastingstelsel innemen. Ik bepaal mij tot de accijnsen, en dan constateer ik, dat die accijnsen, die in 1856 28 percent bijdroegen in het totaal onzer inkomsten, in 1876 36 percent hebben bijgedragen. Vermeerdering alzoo; vermeerdering, niet alleen absoluut, maar ook relatief.

Eén punt heeft de geachte afgevaardigde uit Limburg nog ter sprake gebracht, waaromtrent ik een enkel woord heb te zeggen. Hoe zal de Minister de gisteren gevoerde leening plaatsen? In eens of bij gedeelten? De geachte afgevaardigde heeft te kennen gegeven in de meening te verkeeren, dat de Minister verklaard had, die leening bij gedeelten te zullen plaatsen.

De Minister heeft zich omtrent de plaatsing der leening geheel vrijgehouden en blijft zich daaromtrent geheel vrijhouden. Volkomen doordrongen van de verantwoordelijkheid, die hij daardoor op zich laadt, moet hij zich tot die verklaring bepalen. Op den Minister rust de verplichting om te beslissen wat op het oogenblik, dat de leening zal worden uitgeschreven, het meest in het belang van het land moet geacht worden. Hij zal daarbij moeten overwegen de behoeften van de schatkist, de stemming van de beurs, den toestand der geldmarkt, van den politieken gezigtseinder en zoovele zaken en omstandigheden meer, als invloed kunnen uitoefenen op den gang en op den uitslag der zaak.

Ik ben aan het eind gekomen van de korte beantwoording der bezwaren, die door verschillende sprekers in het midden zijn gebracht. Ik heb mij bij uitnemendheid kunnen beperken, na hetgeen door vele voorstanders van de wet hier reeds zoo juist en zoo nadrukkelijk werd aangevoerd.

Ik ontveins mij niet, dat wij voor eene zeer gewichtige beslissing staan, gewichtig in dien zin, dat wij uit te maken hebben of, bij het aangaan van nieuwe schuld, terstond zal voorzien worden in de lasten, die uit die schuld voort-

vloeijen. Ik geef al den geachten sprekers die daarover het woord gevoerd hebben volkomen toe, dat, wanneer dit wetsontwerp mogt worden afgestemd, daardoor geen Minister van Financien zal ontslagen zijn van de taak om naar andere middelen te zoeken. Geen Minister van Financien zal zich een oogenblik ontveinszen, dat die taak hem dan niet ontnomen zal zijn; veeleer zal zij dan dubbel zwaar op zijne schouders drukken. Wij zijn hierover eenstemmig, dat voorzien moet worden in de nieuwe behoeften.

Maar wanneer ik mij afvraag: wat zal in de plaats van dit ontwerp aan de Volksvertegenwoordiging voorgedragen worden, en wat zal hare goedkeuring kunnen wegdragen — dan ben ik over het antwoord niet lang in twijfel. Ik voor mij verklaar geen ander, geen beter middel te weten om thans aan de behoefte, die wij onder de oogen moeten zien, te voldoen, dan dit.

Grootspraak, Mijnheer de President, is in de omstandigheden, waarin ik thans het woord voer, van zelf uitgesloten. Wanneer ik terugdenk aan de dagen, de weken, die ik met dit ontwerp heb doorleefd en waarin ik dat in al de phases die het doorliep, heb gadegeslagen, dan is alles wat naar overmoed zweemt, verre van mij verwijderd.

Toen — eene herinnering uit het Engelsche Parlement — toen lord Dudley Ward aan sir William Lamb, later lord Melbourne, om raad vroeg, op het oogenblik dat hem eene ministeriele portefeuille aangeboden werd, luidde het antwoord: »neem de portefeuille aan, maar neem u tevens twee zaken stellig voor: in de eerste plaats, wees onverschillig omtrent al hetgeen over uw doen, uw laten, uwe wijze van de zaken te behandelen, zal aangevoerd worden; en in de tweede plaats, waar gij het bewustzijn hebt eene goede zaak voor te staan, ga daar door; geef zooveel mogelijk toe in de details, in de bijzaken, maar houd het in uwe oogen werkelijk goed beginsel onveranderd vast.»

Mijnheer de President, dat laatste gedeelte van dien raad heb ik opgevolgd. Ik heb getwijfeld, menigmaal getwijfeld, aan mijne krachten; maar aan de nuttigheid en deugdelijkheid van de zaak, die ik hier voorsta, heb ik niet getwijfeld.

Het eerste gedeelte van den raad, die onverschilligheid, dat zich verheven rekenen boven de opmerkingen waar zij minder aangenaam waren, heb ik niet opgevolgd. Geen der woorden, over en tegen dit onderwerp gesproken, is mij ontgaan. Ook daar, waar ik in de discussie ze niet mogt, niet kon aannemen als argumenten, ze niet kon laten gelden als zoovele bewijsgronden, heb ik in de stilte van den avond en van den nacht bij mij zelven wel degelijk rekening gehouden ook met die grieven.

Indien men meent, dat een Minister zich onverschillig dag aan dag kan hooren beschuldigen blind te zijn voor de wenschen der natie, tot een anti-nationalen maatregel aan te zetten, met de materiele en morele belangen van zijn vaderland geen rekening te houden, dan heeft men zich naar mijne bescheiden meening in de natuur van den mensch, althans in de mijne, vergist. Grootspraak, gelijk ik zeide, is mij vreemd; maar als ik alles overweeg wat voor en tegen dit ontwerp is aangevoerd, als ik overzie de maanden gedurende welke ik mij met deze zaak heb bezig gehouden, overzie de beraadslagingen in deze en de andere Kamer, dan zeg ik in eene stemming, overmoedig niet, maar wankelmoedig evenmin, dat ik dit voorstel acht te zijn in het belang van het land, en dat ik geen beter middel weet om in de behoeften te voorzien.

De heer van Akerlaken: Ik wensch eenige bedenkingen in 't midden te brengen omtrent hetgeen door sommige voorstanders van deze wet gezegd is.

In de eerste plaats ontmoet ik den geachten afgevaardigde uit Zuidholland, den heer Pincoffs, die gezegd heeft: lever het bewijs dat deze wet gehaat is, dat zij is populair. Dat bewijs is reeds eenigermate geleverd door den geachten afgevaardigde uit Gelderland, den heer Thooft, die gesproken heeft over hetgeen in de Republiek was gebeurd. Waarschijnlijk heeft hij daarmede de Bataafsche Republiek bedoeld, onder welke de zwaarste en drukkendste belastingen werden gecreëerd, maar waaronder intus-

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

schen deze wet, eene successie-belasting in de regte lijn, niet was begrepen.

Er is door dienzelfden geachten spreker ook op gewezen, dat, toen onder de Fransche overheersching deze belasting een korten tijd in ons land in werking was geweest, een der eerste daden van Willem I was, die drukkende en bij het volk gehate belasting uit de rij der belastingen te doen verdwijnen.

Men heeft ook in deze Vergadering van den geachten afgevaardigde uit Limburg gehoord — en er is niet de minste reden om het niet voor geloofwaardig aan te nemen — dat deze belasting in Limburg zeer gehaat en impopulair is, en ik twijfel niet of de houding van de afgevaardigden uit dat gewest zal dit bij de stemming bewijzen.

Ik meen dus, dat de geachte afgevaardigde uit Rotterdam uit de door mij aangehaalde feiten het bewijs zal kunnen erlangen, dat deze wet door ons niet zoo ten onrechte als impopulair is gequalificeerd.

Maar, zegt de geachte spreker, er zijn geen petitiën ingekomen, het volk heeft zich niet doen hooren. Maar hoe nu? Moet uit het grooter of kleiner aantal petitiën de al dan niet-populariteit eener belasting worden opgemaakt? Ik mag ook vragen: had de natie op de aanneming dezer wet door de Tweede Kamer kunnen rekenen? Daarenboven zijn hier in deze Kamer tal van petitiën ingekomen, en ware er meer tijd verlopen tusschen het uitbrengen van het verslag en de openbare discussie, wij zouden welligt door petitiën overstromd zijn geworden.

De geachte spreker heeft gezegd: het is geen partijquaestie. Dat geloof en hoop ook ik. Ik geloof niet dat in deze zaak eene partijquaestie zou bestaan, omdat onder de tegenstanders onderscheidene leden zijn, waaronder ik zelf, die de politiek van dit Kabinet steunen, maar ik hoop het ook niet, want als van een oekonomisch onderwerp als dit eene partijquaestie werd gemaakt, zou het er in ons land treurig uitzien.

Maar de belasting bestaat ook in andere landen — dit zeide mede de Minister — in Engeland, Belgie, Frankrijk, Italie, enz. Maar wij maken hier geen wetten voor de ingezetenen van andere landen, maar voor die van Nederland. En wat zou de geachte spreker wel zeggen, indien wij eens het voorbeeld van andere landen volgden ten opzichte van de beschermende regten en de tabaksbelasting? Ik betwijfel, of hij daartoe zou medewerken. Dat beroep op andere landen weegt dus bij mij niet zwaar.

De geachte spreker erkent dat de geheimhouding wel eens zou kunnen geschonden worden, maar hij telt dit bezwaar niet erg. Dat is eene individuele opvatting van den spreker. Andere leden hechten veel aan dat bezwaar, en dat is ook eene individuele opvatting.

Maar, zeide de geachte spreker — en hierin werd hij gevolgd niet door den Minister, maar door den heer Hein — de leeningswet is hier met algemeene stemmen aangenomen, en daar men het met den Minister algemeen eens is dat tegenover vermeerdering van uitgaven vermeerdering van inkomsten moet staan, zoo moet de aanneming der leeningswet die van de successiebelasting ten gevolge hebben. — Dit zie ik niet in. Ik ben het met den heer Hein eens, dat deze wet eene drukkende, eene onaangename wet is, maar in weerwil daarvan heeft die geachte spreker er geen bezwaar tegen en zal hij zijne stem aan deze wet geven. Bij mij is het juist omgekeerd. Ik vind deze wet zoo drukkend en zoo grievend, dat ik er daarom mijne stem aan moet weigeren en zou ik gaarne, bij verwerping dezer wet, den Minister gelegenheid willen geven om ons een ander middel voor te dragen ter voorziening in het tekort op onze inkomsten.

Ik ben het eens met den heer Michiels van Kessenich dat al het geld niet dadelijk noodig is; de leening zal niet terstond worden geplaatst, en vooreerst zal niet moeten worden voorzien in de reute.

Met groot leedwezen evenwel hoorde ik van den Minister dat hij geen beter middel kende dan het voorgedragene; ik had gehoopt dat, zoo dit wetsontwerp de goedkeuring dezer Kamer niet mogt erlangen, de Minister wel een ander middel zou hebben kunnen vinden. In weerwil van

dat woord des Ministers zal ik nogtans, uit hoofde mijner bezwaren tegen deze voordragt, volharlen bij mijn voornemen om mij daartegen te verklaren.

De heer Pické zeide dat alles wat men op andere wijze dan door erfenis verkrijgt belast is; hij bleef echter in gebreke die bewering door bewijzen te staven. Het ligt welligt aan mijne kortzigtigheid, maar de juistheid van dat gevoelen kan ik niet beamen. Wanneer men door arleid kapitaal verkrijgt, hoe belegt men dit dan gewoonlijk? In effecten, of wel men leent het tegen obligatiën aan anderen; maar dan wordt dat kapitaal niet door belasting getroffen. Mij is geen belasting bekend waardoor het geschieden zou. Belegt men het kapitaal in vaste goederen, dan betaalt men daarvoor wel grondbelasting, maar men heeft daarop bij den koop gerekend. Dit is dan mede geen belasting in den eigenlijken zin des woords.

De Minister erkende dat de onderwerpelijke belasting is eene kapitaalsbelasting, en dat deze geene gewenschte wijze van belastingheffing is; maar, zegt de Minister, het geldt slechts een klein bedrag, slechts één percent; ware het ledrag aanzienlijker, het zou eene andere zaak zijn. De Minister verliest echter uit het oog dat ook deze belasting voor vermeerdering vatbaar is; besluit daartoe niet deze, een volgend Minister kan het doen en eene andere Kamer kan hem op dien weg volgen; als het eerste schaaft over den dam is volgen er meer.

Intusschen hoorde ik met genoegen dat de Minister niet behoort tot die staats-oekonomen, waarvan ik in mijne eerste rede gewaagde, die voor de gemeenten wenschen eene inkomstenbelasting, en voor het Rijk eene belasting op het kapitaal. Ik trek daaruit de gevolgtrekking dat wij dergelijke belastingen van dezen Minister niet te wachten hebben.

De Minister heeft gezegd dat het onroerend goed niet meer wordt getroffen dan het roerend, en wees op het voorbeeld van Frankrijk: de cijfers toonden aan dat daar geen sterke ontduiking plaats heeft. De Minister heeft echter niet tegengesproken dat door de gevolgen dezer wet het vaste goed meer kan worden belast dan het roerend goed. Ik zal daarop niet terugkomen; het werd reeds door verschillende sprekers duidelijk aangetoond; ik zou slechts in noodelooze herhalingen treden.

Omtrent den druk op het familieleven is de Minister heengegleden, maar heeft alleen gevraagd: hoe het dan met eene inkomstenbelasting is gesteld?

Ik heb reeds in mijne vorige rede aangetoond dat eene inkomstenbelasting de inkomsten betreft, en deze belasting het kapitaal, hetgeen eene gansch andere zaak is. Maar, zegt de Minister, men heeft in sommige gemeenten gedrukte opgaven, waaruit de inkomsten kunnen blijken en daaruit kan men tevens het bedrag van het kapitaal opmaken.

Wel mogelijk, Mijnheer de Voorzitter, maar dan is dit eene globale berekening van het kapitaal; de stand des boedels echter, hetgeen het kapitaal uitmaakt, vindt men uit eene inkomstenbelasting niet en de kennis daarvan wordt juist door eene belasting verschaft.

Ten slotte heeft de geachte spreker uit Zeeland, de heer Borsius, ons met een enkel woord op het hart gedrukt, dat wij, als hoogstaangeslagenen, in zeker opzigt een bewijs van edelmoedigheid moesten geven ten aanzien van de minvermogenenden, door dit wetsontwerp aan te nemen.

Wij zijn niet hier gekomen om onze eigene belangen te behartigen, maar die van het Nederlandsche volk, zoowel van min- als meervermogenenden, en wij mogen dus noch de belangen der eenen noch die der anderen voorbijgaan.

De heer Vos de Wael: Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch nogmaals kortelijk het woord te voeren, ten einde geen misverstand te laten bestaan omtrent mijne opvatting van den eed na hetgeen de heer Borsius daarover gezegd heeft. Voorts een kort antwoord aan den heer Minister. De heer Borsius heeft mij te gemoet gevoerd, dat in dit wetsontwerp wat den eed betreft niets veranderd is, daar de eed in het vervolg op dezelfde wijze als vroeger zal

126. Regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie.

afgelegd worden, en de woorden » op de wijze zijner godsdienstige gezindheid » er in zijn blijven staan.

Ik geef dit toe, maar de interpretatie daarvan door den Minister in de Memorie van Beantwoording geeft aan de zaak eene geheel andere kleur. De Minister zegt daar: » De Regering zou ongaarne beslissen dat alleen hij die bewijst tot eene Doopsgezinde gemeente te behooren, ter zake van gemoedsbezwaar tegen den eed, met de verklaring die aan den eed gelijk staat, volstaan kan. » Hierdoor wordt de zaak veranderd en zal vrij wat grooter vrijheid bestaan dan tot nu toe, om aan de verklaring de voorkeur te geven boven den eed; en de kantonregter zal veel meer genoodzaakt zijn aan de gemoedsbezwaren toe te geven. Alles blijft dus *niet* in den vorigen toestand, en de geachte spreker uit Zeeland heeft dan ook zeer voorzigtig over de Memorie van Beantwoording gezweigen.

Mijn tweede bezwaar betreft hetgeen door den geachten spreker uit Zeeland is aangevoerd over den godloochenaar.

De geachte spreker heeft mij gesteld voor het dilemma: de man is of eerlijk of oneerlijk. Maar dat dilemma klemt mij volstrekt niet. Is de man eerlijk, dan is er geen eed noodig. Maar ik heb de casus positie gesteld, dat hij oneerlijke bedoelingen had en dat hij de waarheid zou willen te kort doen. En in dat geval, heb ik gezegd, is zelfs tegenover den godloochenaar nog een klem gelegen in den eed, waarbij hij den naam des Almagtigen moet aanroepen. Al gelooft hij daaraan niet, de vrees voor God is uit het menschelijk hart niet geheel en al uit te roeijen. Zoolang hij volstaan kan met eene eenvoudige verklaring, is de verleiding voor hem veel grooter, dan wanneer hij den eed moet doen.

Nu nog een woord tot den Minister naar aanleiding van hetgeen Zijne Excellentie gezegd heeft omtrent de kanton-

regters. De Minister zeide, dat de kantonregter zal hebben te beslissen of de eed dan wel eene verklaring zal worden afgelegd. Hij doet dus een beroep op den kantonregter. Maar, juist omgekeerd, de kantonregter op zijne beurt zal zich in het vervolg beroepen op den Minister. Hij zal, om de officiële interpretatie der nieuwe wet te kennen, het oog slaan in de discussien en dan in de gewisselde stukken vinden de verklaring des Ministers, die ik straks geciteerd heb. En die verklaring zal hem aanleiding geven om meer dan vroeger het geval was, verlof te geven tot het afleggen van eene verklaring. Daarin juist ligt het gevaar waarop ik wees.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het *wetsontwerp op het regt van successie en van overgang bij overlijden in de regte linie*, in stemming gebragt, wordt met 19 tegen 16 stemmen aangenomen.

Voor hebben gestemd de heeren: Teding van Berkhout, Borsius, Pincoffs, Hein, Smit, du Marchie van Voorthuysen, Viruly, Stork, Buchner, Schot, de Sitter, Dumbar, van Rhemen van Rhemenshuizen, Duymaer van Twist, Prins, de Raadt, van Eysinga, van Vollenhoven en Pické.

Tegen hebben gestemd de heeren: Smitz, Thooft, van Sasse van Ysselt, Hengst, Beerenbroek, Geertsema, Huydecoper van Maarsseveen, de Villers de Pité, Michiels van Kessenich, van Akerlaken, Blussé, Coenen, van Aylva van Pallandt, van Rijkevorsel, Vos de Wael en de Voorzitter.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering tot nadere bijeenroeping gescheiden.

